

09 de Ghennarzu de su 2025

CONSIZU COMUNALE.

ISTIPULADA SA CUNVENTZIONE CUN SU COMUNE DE BELCHIDDA PRO SA COSTITUTZIONE DE UNU UFÌTZIU COMUNALE ÒNICU.

Oe su consizu comunale at aprovadu a s'unanimitade s'ischema de cunventzione intre su Comune de Belchidda e su Comune de Luras pro sa costituzione de un'ufitziu de segreteria comunale ùnicu, in cunforma a s'art. 98, coma 3 de su D. Lgs. n. 267/2000.

Una cunventzione chi at a cunsentire a su comunu nostru de pòdere retzire sos servìtzios de sa pretziosa figura de su segretàriu comunale a su 50% de su tempus totale, cun efetos positivos pro s'ente. Isetende sa nòmina ufiziale de su segretàriu comunale, dipendente de su Ministèriu de s'Internu, cherimus ringratiare sa Dutt.ssa Nadia Fais pro àere prestadu servìtziu in custos meses, nointames sas dificultades ligadas a sos incàrrigos suos primàrios, garantende sa sighida de sas fainas de s'Ente.

Traballu a cura de s'Isportellu Linguìsticu de Luras
Progetu “La Linga di li manni nòstri – Sa Limba de sos mannos nostros”
Bandu TuLis, annualidade 2024
Finanziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

07 de Frearzu de su 2025

Avisu Pùblicu

INTERRUZIONE SERVÌTZIU DE ILLUMINATZIONE PÙBLICA IN SAS CARRERAS VITÒRIU EMANUELE, MUNITZÌPIU E CUSSAS A LÀCANAS.

S'informat sa populatzione chi a pustis de un'interventu faddidu in su pònnere sa “fibra-otica” est tocadu de firmare su servìtziu de illuminatzione pùblica in sas carreras montovadas.

S'impresa chi si òcupat de sos traballos s'at a dèvere ocupare de acontzare su dannu e de pònnere a nou su servìtziu in su prus pagu tempus possibile.

Ant a sighire aggiornamenti

Traballu a cura de s'Isportellu Linguìsticu de Luras
Progetu “La Linga di li manni nòstri – Sa Limba de sos mannos nostros”
Bandu TuLis, annualidade 2024
Finanziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

01 de Martu de su 2025

Avisu Pùblicu

FUNTANAS PÙBLICAS:

RIPRISTINADU SU SERVÌTZIU DE EROGATZIONE!

A pustis de s'interventu fatu eris a passadu mesudie su servìtziu de erogatzione idrica in sas funtanas de sa bidde est istadu ripristinadu.

A su fine de garantire unu servìtziu prus bonu e fitianu at a èssere netzessàriu de cambiare parte de sa condotta chi s'agatat a curtzu a in ue est istadu fatu s'acontzu.

Su cunsòrtziu est gai traballende fintzas pro cussu.

Traballu a cura de s'Isportellu Linguìsticu de Luras
Progetu “La Linga di li manni nòstri – Sa Limba de sos mannos nostros”
Bandu TuLis, annualidade 2024
Finanziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

07 de Aprile de su 2025

Avisu Pùblicu

Avisu urgente!

Abbanoa, in manera informale, at comunicadu chi pro curpa de unu guastu, ant a èssere netzessàrios traballos e duncas cras, 8 de aprile, at a èssere netzessàriu cunzare s'erogatzione de s'abba.

Traballu a cura de s'Isportellu Linguìsticu de Luras
Progetu “La Linga di li manni nòstri – Sa Limba de sos mannos nostros”
Bandu TuLis, annualidade 2024
Finanziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

30 de Maju de su 2025

Avisu Pùblicu

CURSU DE FORMATZIONE PRO SOS DIPENDENTES COMUNALES E SOS CUMPONENTES DE SOS SÈGIOS ELETORALES (PRESIDENTES, SEGRETÀRIOS E ISCRUTADORES) PRO SAS CONSULTATZIONES AMMINISTRATIVAS DE SAS DIES 08 E 09 LÀMPADAS 2025 E BENIDORAS.

Si comùnicat chi martis 3 de làmpadas de su 2025 a sas oras 15,30 a canta sa Sala Consiliare de su Comunu de Luras, s'at a tènnere un'abboju formativu, fatu dae un'espertu de su settore, pro sa formatzione ùtile a sas operatziones de votu, verìfica e ispozu de sas ischedas elettorales in occasione de s'Eletzione diretta de su Sìndigu e de su Consizu comunale de sas dies 08 e 09 de làmpadas de su 2025.

Traballu a cura de s'Isportellu Linguìsticu de Luras
Progetu “La Linga di li manni nòstri – Sa Limba de sos mannos nostros”
Bandu TuLis, annualidade 2024
Finanziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

21 de Làmpadas de su 2025

Avisu Pùblicu

Avisu urgente!

S'Amministratzione Comunale at giai avisadu Abbanoa in mèritu a sas duas pèrdidas in sas condutas idricas presentes in sa carrera Bellini e in sa carrera Nuchis.

Abbanoa at asseguradu chi ant a intervènnere giai a passadu mesudie pro risòlvere su problema e ripristinare sa funtzionalidade de sa rete.

Traballu a cura de s'Isportellu Linguìsticu de Luras
Progetu “La Linga di li manni nòstri – Sa Limba de sos mannos nostros”
Bandu TuLis, annualidade 2024
Finanziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

17 de Alzola de su 2025

Avisu Pùblicu

Guvernu de su territòriu

Decoro urbanu

In sa die de eris est istadu fatu un'importante interventu de pulitzia istraordinària de sas bias de su tzentru abitadu, a cura de sa dita Ambiente Itàlia.

Sas àreas interessadas dae s'interventu sunt:

- Piatza Nostra Signora de su Rosàriu
- Piatza Curiedda
- Carrera Nazionale (parte arta)

A curtzu meda s'at a protzèdere fintzas a sa pulitzia de su restu de sas carreras printzipales de su tzentru, in modu de garantire un'ambiente prus curadu e netu pro totus.

Traballu a cura de s'Isportellu Linguìsticu de Luras
Progetu “La Linga di li manni nòstri – Sa Limba de sos mannos nostros”
Bandu TuLis, annualidade 2024
Finanziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

01 de Austu de su 2025

Avisu Pùblicu

Servìtziu “Puntu Digitale Fàtzile”

Martis 5 de austu de su 2025, in su palatzu Comunale, at a èssere ativu su Servìtziu “Puntu Digitale Fàtzile”.

At a èssere un'occasione pro retzire assistèntzia de badas subra:

- impreu de sos servìtzios digitales de sa Pùblica Amministratzione (SPID, app DEO, fascìculu sanitàriu eletrònicu, PagoPA, e àteros.);
- ativatzione de trastes digitales e agiudu pro sas pràticas Online;
- formatzione de base pro abbassare sas diferèntzias digitales.

Su servìtziu pertocat sos tzitadinos e sas impresas e est de badas de su totu.

Est possibile retzire informatziones e fàghere aparauladuras a sos sighentes cuntatos telefònicos: 079 6725600 – 079 6725608

Traballu a cura de s'Isportellu Linguìsticu de Luras
Progetu “La Linga di li manni nòstri – Sa Limba de sos mannos nostros”
Bandu TuLis, annualidade 2024
Finanziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

01 de Cabidanni de su 2025

Avisu Pùblicu

Die gratùita de Microchippatura canina

S'informant totus sos proprietàrios de canes residentes in su Comune nostru chi chenàbura 19 de cabidanni de su 2025, a sas oras 10:00, at a èssere presente unu veterinàriu de s'ASL Gaddura pro fàghere in donu s'iscrizione a s'Anàgrafe Canina, tràmite s'aplicatzione suta de sa pedde de su microchip identificativu. S'iscrizione est obligatòria e podet èssere fata intro su 18 de cabidanni giamende su nùmeru: 3924189621.

Traballu a cura de s'Isportellu Linguìsticu de Luras
Progetu “La Linga di li manni nòstri – Sa Limba de sos mannos nostros”
Bandu TuLis, annualidade 2024
Finanziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

20 de Nadale de su 2024

Avisu Pùblicu

**FUNTANAS PÙBLICAS: PRO CURPA DE UNU
GUASTU A SA RETE SU SERVÌTZIU, PRO COMO NO
EST DISPONÌBILE.**

S'avisat sa populatzione, chi pro curpa de unu guastu a sa rete de s'abba chi dae su Monte Limbara acudit a Lu Casteddu, s'erogatzione de s'abba in sas funtanas pùblicas est istada suspesa.

Su cunsòrtziu de s'abba, agatadu su problema, est proende a pònnere in funtzione su servìtzIU.

At a èssere cura de s'Amministratzione comunale de bos informare subra a s'esecutzione de sos traballos.

Traballu a cura de s'Isportellu Linguìsticu de Luras
Progetu “La Linga di li manni nòstri – Sa Limba de sos mannos nostros”
Bandu TuLis, annualidade 2024
Finanziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

Sa Biblioteca Comunale de Luras

aùgurat a totus

*Bonas festas
de Pasca*

**COMUNE DE
LURAS**

*Su Sindighu, Mauro Azzena
paris a s' amministratzione comunale
aùgurant a totus unu **Nadale Serenu**
e bonos printzipios pro s' annu nou.*

*Il Sindaco, Mauro Azzena
insieme all amministrazione comunale
augurano a tutti un **Sereno Natale**
e buoni principi per il nuovo anno.*

Una terra de ÒMINES e FÈMINAS
chi ant fatu s'istòria

Bona Die
de sa Sardinia a totus

Repubblica di Italia
Stato di diritto
La Repubblica è una democrazia rappresentativa
basata sul principio di separazione dei poteri
e sulla libertà di espressione

LA LINGA DI LI MANNI NÒSTRI
SA LIMBA DE SOS MANNOS NOSTROS

Sa Biblioteca Comunale de Luras in
collaborazione cun s' Isportellu de Limba Sarda
organizat su laboratòriu:

CONTOS DE FOGHILE!

“Su contu de
s’abe Bainza”

abertu a totus sas
criaduras de
s’iscòla primària

Traballu a cura de s’Isportellu Linguisticu de Luras –

Progetu “La Linga di li manni nòstri – Sa Limba de sos mannos nostros”

– annualidade 2024 – Finantziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

Comune de
Luras

Martis
20 de Maju 2025
dae sas 16:00

Soc. Cooperativa Athena

SBAG
Sistema Bibliotecario
Anglona-Gallura

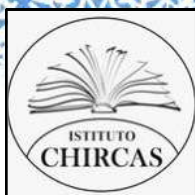
17 de Nadale 2024

Abboju cun sos antzianos

Traballu a cura de s' Isportellu de Limba Sarda –
Progetu “La Linga di li manni nòstri –
Sa Limba de sos mannos nostros”
– annualidade 2024 –

Finantziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R.
22/2018

Su s'indigu e totu s'amministrazione comunale de Luras bos
augurant unu Nadale serenu, in allegria e serenidade.

Augùrios dae coro!

Traballu a cura de s'isportellu Linguisticu de Luras - Progetu "La Linga di li manni nòstri - Sa Limba de sos mannos nostros"
- annualidade 2024 - Finantziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

**“Sa cosa pius bella de su Nadale est
chi niunu est a beru a sa sola.”**

Bona Pasca de Nadale

**Traballu a cura de s'isportellu Linguisticu de Luras - Progetu “La Linga di li manni nostri - Sa Limba de sos mannos nostros”
- annualidade 2024 - Finantziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018**

**“Pro custas festas de Nadale bos damus un
abbratzu mannu de paghe e amore.”
Augùrios.**

Traballu a cura de s'isportellu Linguisticu de Luras - Progetu "La Linga di li manni nòstri - Sa Limba de sos mannos nostros"
- annualidade 2024 - Finanziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

**“Nadale est amore, isperàntzia e gioia: bos
auguramus de lu vivere in serenidade e paghe.”**

Augùrios dae coro!

Traballu a cura de s'isportellu Linguisticu de Luras - Progetu "La Linga di li manni nòstri - Sa Limba de sos mannos nostros"
- annualidade 2024 - Finantziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

**“In custu tempus in ue si faeddat solu de gherras
cherimus augurare sa paghe pro totu cantos,
mannos e minores.”**

Bonas festas de Nadale e de annu nou.

**Traballu a cura de s'isportellu Linguisticu de Luras - Progetu "La Linga di li manni nòstri - Sa Limba de sos mannos nostros"
- annualidade 2024 - Finantziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018**

**“Suta a s'àrbore bos cherimus lassare un'
augùriu de salude, paghe e felicidade.”**

Bona Pasca de Nadale

Traballu a cura de s'isportellu Linguisticu de Luras - Progetu “La Linga di li manni nostri – Sa Limba de sos mannos nostros”
– annualidade 2024 - Finanziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R. 22/2018

“Ogni lughe de custu àrbore potzat illuminare su caminu bostru e bos caentare su coro.”

Bonas festas!

Traballu a cura de s'isportellu Linguisticu de Luras - Progetu “La Linga di li manni nostri – Sa Limba de sos mannos nostros”
– annualidade 2024 - Finanziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R. 22/2018

**“In custas dies de festa manna, bos lassamus
unu pensamentu ca seis sos mastros
de vida prus importantes.”**

Bonas festas de Nadale!

Traballu a cura de s'isportellu Linguisticu de Luras - Progetu "La Linga di li manni nostri - Sa Limba de sos mannos nostros"
- annualidade 2024 - Finantziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

“Ogni contu, ogni paràula bostra, pro nois
est un esèmpiu de sighire.”

Augùrios de bonu annu nou.

Traballu a cura de s'isportellu Linguisticu de Luras - Progetu "La Linga di li manni nòstri - Sa Limba de sos mannos nostros"
- annualidade 2024 - Finanziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

**Cun s'isperàntzia chi su chi est benende
siat un'annu sena gherras, e chi totu su mundu
potat vivere in paghe!
Bonu 2025.**

Traballu a cura de s'isportellu Linguisticu de Luras - Progetu "La Linga di li manni nostri - Sa Limba de sos mannos nostros"
- annualidade 2024 - Finantziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

Comune de
Luras

REGIONI AUTONOMA DI LA SARDIGNA
REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Soc. Cooperativa Athena

SBAG
Sistema Bibliotecario
Anglona-Gallura

Martis 20 de maju in sa Biblioteca Comunale de Luras Laboratòriu : “ Contos de foghile”

Traballu a cura de s'Isportellu Linguisticu de Luras –
Progetu “La Linga di li manni nòstri – Sa Limba de sos mannos nostros”
– annualidade 2024 – Finantziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

Biblioteca Comunale de Luras

Martis 29 de Aprile 2025

dae sas 16:00

Sa Sardinia in s'istòria

Traballu a cura de s'Isportellu Linguisticu de Luras –
Progetu “La Linga di li manni nòstri – Sa Limba de sos mannos nostros”
– annualidade 2024 – Finantziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

Soc. Cooperativa Athena

SBAG
Sistema Bibliotecario
Anglona-Gallura

Serentina a s'antiga

Martis 15 de Alzola dae sas
17:00 in su Tzentru estivu. In
collaboratzione cun
s'Isportellu de Limba Sarda.

Traballu a cura de s'Isportellu Linguìsticu de Luras –
Progetu “La Linga di li manni nòstri – Sa Limba de sos mannos nostros”
– annualidade 2024 – Finantziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

Martis 15 de Alzola 2025 Centru Estivu de Luras “Serentina a s’antiga”

Traballu a cura de s’ Istitutu Chircas –
Progetu “La Linga di li manni nòstri – Sa Limba de sos mannos nostros”– annualidade 2024 –
Finantziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

"SA DIE DE SA MEMÒRIA" **28/01/2025** **BIBLIOTECA COMUNALE**

***"Amus su dovere de
amparare sa memòria de
totus sas vitimas e de totus
sas suferèntzias issoro."
(W.E.B. DuBois)***

Traballu a cura de s' Isportellu de Limba Sarda – Progetu
"La Linga di li manni nòstri – Sa Limba de sos mannos nostros"
– annualidade 2024 –
Finantziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

“DAE SU TRIGU A SU PANE – SA COTZULA” 18/02/2025 **ALLÒGIU PRO SOS ANTZIANOS – BIBIOTECA COMUNALE – LABORATORI CREATIVI**

Traballu a cura de s' Isportellu de Limba Sarda – Progetu “La Linga di li manni nòstri – Sa Limba de sos mannos nostros”
– annualidade 2024 –
Finantziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

“SA DIE DE SA MEMÒRIA”

Biblioteca
Comunale
de Luras

Martis 28
Ghennarzu
A sas 16:00

Traballu a cura de s' Isportellu de Limba Sarda – “La Linga di li manni nòstri – Sa Limba de sos mannos nostros”
– annualidade 2024 –
Finantziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

SA COTZULA

LUNIS 17 DE FREARZU
A SAS 15:00

SU TZENTRU “LABORATORI CREATIVI”
CUN SA BIBLIOTECA COMUNALE DE LURAS
E S’ISPORTELLU DE LIMBA SARDA
ANT A PREPARARE “SAS CÒTZULAS”
IMPARE A SOS ÒSPITES DE S’ALLÒGIU
PRO ANTZIANOS DE LURAS

Traballu a cura de s’Isportellu Linguisticu de Luras Progetu “La Linga di li manni nòstri – Sa Limba de sos mannos nostros”

– annualidade 2024 -

Finantziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

Emilio Lussu

**Emilio Lussu est istadu
un'iscritore, militare e politicu
italianu, elègidu prus bortas a
su Parlamentu e duas bias
comente ministru. Fundadore
de su Partidu Sardu de Atzione
e de su movimentu Giustìtzia e
Libertade.**

Est nàschidu in **Armungia** (bidda minore posta in su territòriu naradu su Gerrei, in su sud-est de sa Sardigna), fizu de Giovanni Lussu e Lucia Mereu; sa familia faghiat parte de su tzetu de sos massajos benestantes. Sa bidda de Armungia est istada presentada a s'ispissu dae Lussu suta de un'aura mitològica, comente unu logu de formazione cun sos valores suos prus profundos (respetu de s'òmine e de su traballu, partetzipatzione democràtica e àteru meda) e, in fine, de s'identidade sarda sua (sa limba nadia, sas traditziones, s'orgòlliu de sas raighinas e s'amparu sou).

**Custu patrimòniu a s'incomintzu
si fiat afortidu in un'aficu prus
politicu, cun cussèntzia in su
raportu cun sas currentes
republicanas e sotzialistas de su
Noighentos, in Casteddu, Roma e
Parigi ma mai cun unu sentidu
indipendentista.**

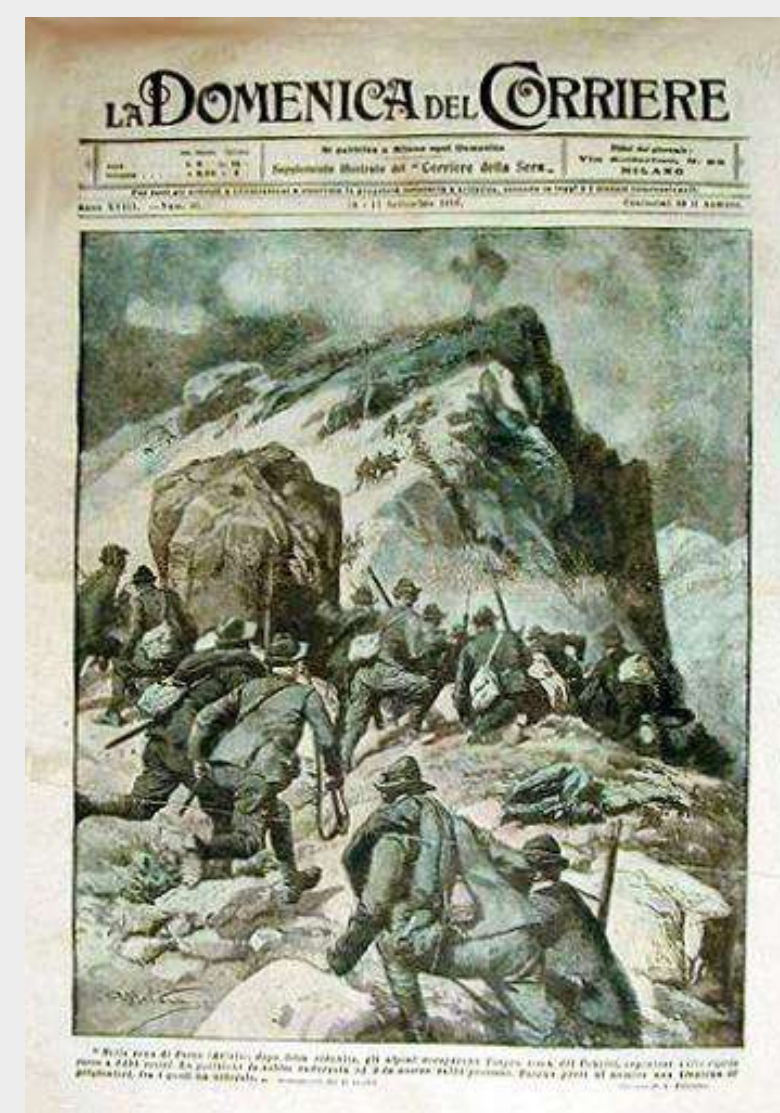

**A s'incumintzu de sa prima gherra mundiale,
Lussu s'est ischieradu cun sos interventistas
democràticos (republicanos e salveminianos),
pro fàghere a manera chi s'Itàlia èsseret
intrada in cuntierra contras a sos imperos
tedescu e austroungarico. Leeit parte deretu a
sa Gherra Manna comente ufitziale de
cumplementu: gherradore balente, est istadu
onoradu pro bator bias de su valore militare e
est istadu promòvidu finas a su gradu de
capitanu in sa 151° fanteria de sa Brigada
Tàtari, cumposta pro parte mazore dae
massajos e pastores Sardos.**

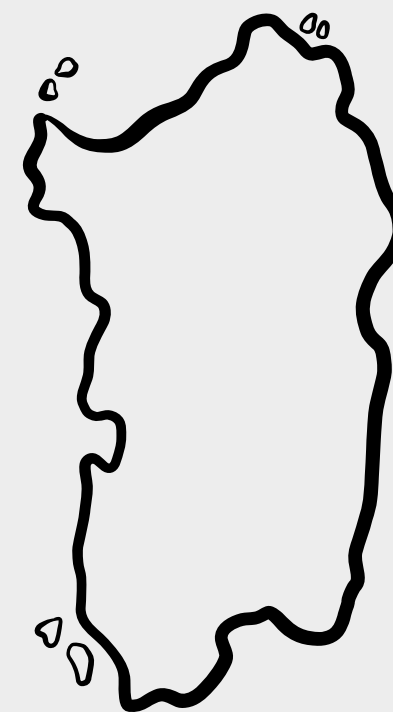
**In su 1916 sa Brigada est istada
imbiada subra de sos montes a
inghìriu de Asiago pro fàghere unu
fronte chi aeret aguantadu, a onzi
manera, sa falada de sos
Austriacos a cara a Vicenza e
Verona.**

**Custa esperièntzia at ispiradu
Lussu pro su ispantosu traballu pro
su cale massima est connotu,
"Un'anno sull'Altipiano",
iscritu in su 1937.**

Su 17 de triulas de su 1921, Emilio Lussu, paris cun Camillo Bellieni e àteros rèdutzes, ant fundadu su Partidu Sardu de Atzione, a pustis de nd'àere postu sas fundamentas in su movimentu de sos gherradores e, in particolare, in sa Federatzione sarda de s'Assòtziu natzionale gherradores e rèdutzes, de su cale s'istatutu, iscritu dae Lussu, est istadu aprovadu in Macumere su 9 de austu de su 1920.

**Fiat unu movimentu de massa chi
interessaiat sos massajos e sos pastores
Sardos in nùmene de sa distribuida de sas
terras e de su pàsculu, contras a sos
ricos possidentes agràrios e a sos
partidos políticos chi issos susteniant;
isse dae su cumintzu aiat gherradu
comente autonomista e federalista in
àmbitu republicanu, ponende a su tzentru
de s'atzione politica sua sa "chistione
sarda".**

**A pustis de sa Martza a carra a Roma (1922),
sunt capitados intzidentes e imbertas intre a sos
Sardistas e a sos fascistas; su matessi Lussu est
istadu agredidu e fertu e su gherradore sardu
Efisio Melis ochidu. Benito Mussolini, giai Capu de
su guvernu, aiat imbiadu in Sardigna, in calidade de
prefetu, su generale Asclepia Gandolfo, cun
s'incàrrigu de trattare una fusione intre a su
Partidu Sardu de Atzione e su Partidu Natzionale
Fascista, in nùmene de una essida comuna dae sa
gherra.**

**Su PSd'Az aiat inditadu Lussu comente
negotziadore ma, in su momentu de sa
negotziatzione, si fiat retiradu dae s'incàrrigu.
Sa tratativa, sighida dae esponentes comente a
Paolo Pili, no aiat àpidu s'agiudu de àteros
intelletuales e dirigenti de su partidu comente a
Camillo Bellieni, Francesco Fancello e de su
matessi Lussu, chi at semper mustradu
contrariedade manna a custa ghetada a pare.**

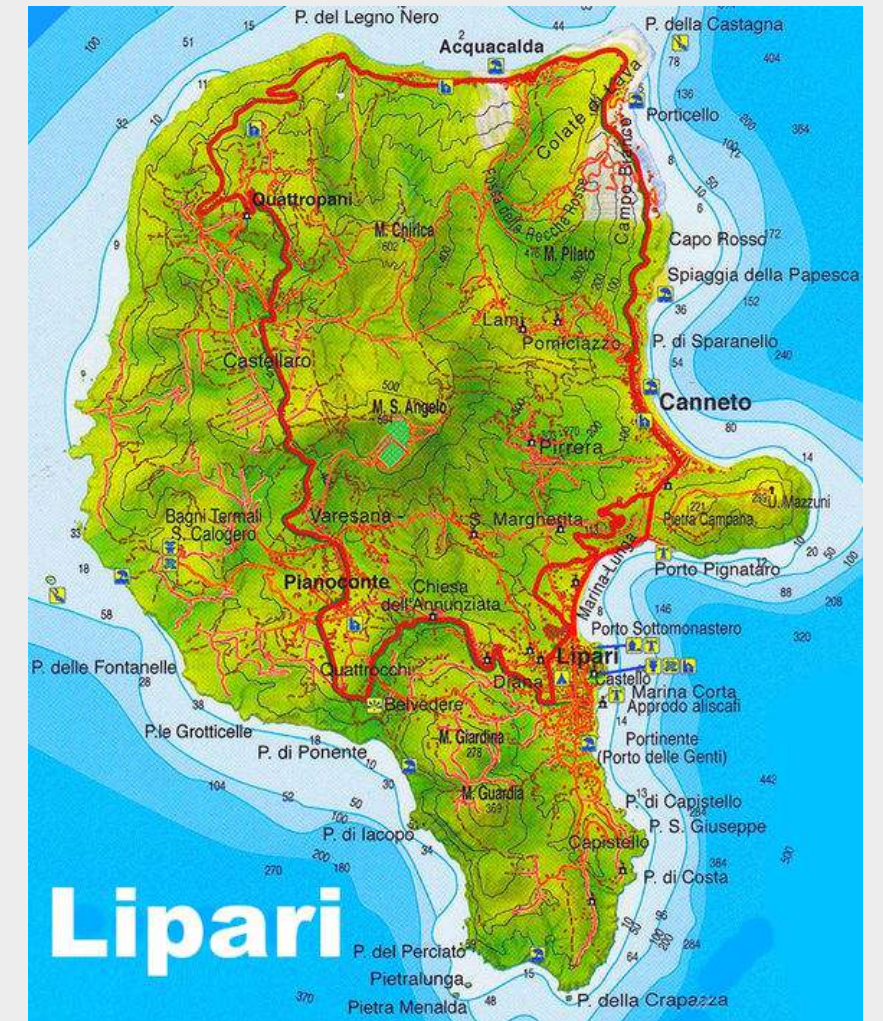

In su 1923, sa federatzione sarda de s'ANC, controllada dae Lussu, aiat aderidu in blocu a s'assòtziu republicanu de sos ex-gherradores Anti-Fascistas Itàlia-libera. A sas eletziones políticas de s'annu a poi, Lussu fiat istadu torradu a elègere a sa Càmera de sos deputados e est istadu unu de sos deputados de sa "secessione de s'Aventinu", una forma nòdida de protesta fata dae s'opositzione parlamentare a pustis de sa morte de Matteotti.

**Sa prima die de Santu Andria de su 1926,
sa die a pustis de s'atentadu andadu
male contras a Mussolini in Bologna, sa
domo in Casteddu de Lussu est istada
atacada dae sos iscuadristas.**

**Lussu aiat mortu unu giòvanu e est
istadu arrestadu e protzessadu, ma
finas su tribunale l'aiat reconnotu sa
legìtima difesa.**

In su matessi tempus, su fascismu, cun s'apògiu de sa monarchia, aiat provididu a sa soppressione in Itàlia de totus sos partidos de oposizione, cumpresu finas su Partidu Sardu de Atzione. Su 27 de Santu Gaine de su 1927, Lussu est istadu cundennadu a 5 annos de lacanadura in Lipari dae su Tribunale Ispetziale, dipendente deretu de s'Istadu fascista.

Dae sa làcana, in su 1929, Lussu est fuidu paris cun Carlo Rosselli e Francesco Fausto Nitti gràtzias a s'agiudu de Gioacchino Durches e de su sotzialista Italo Oxilia chi, cun unu motoscafu, nche los aiat giutos a Tùnisi. Dae Tùnisi, sos fuidores acudint a Parigi.

In su mese de Austu de su 1929 s'est formadu su movimentu anti fascista "Giustizia e Libertà", orientadu in sensu liberale-democràticu sotzialista ma, mescamente, anti fascista e de madrighe republicana.

PARTITO D'AZIONE

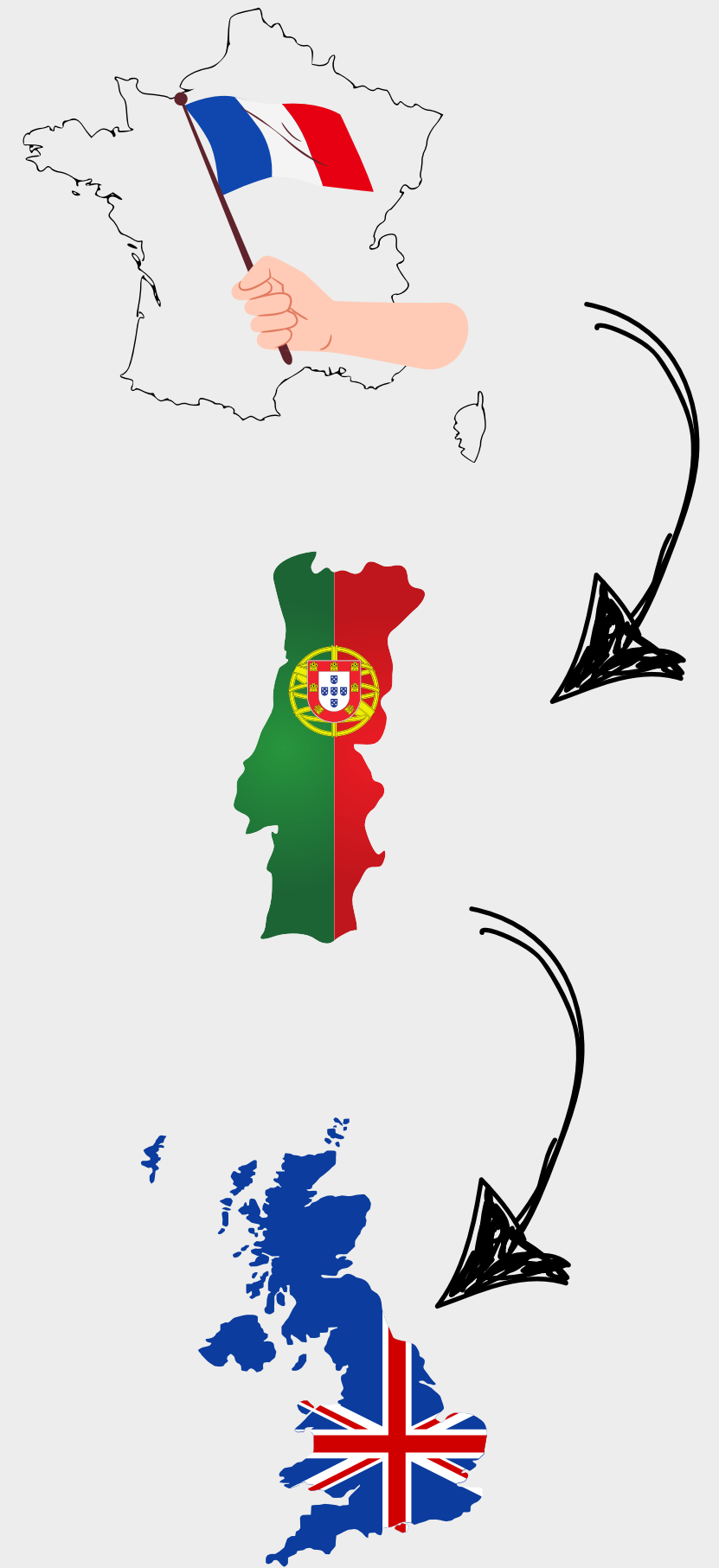
In su 1936 leeit parte pro pagu tempus a sa gherra tzivile ispagnola in su fronte anti franchista, ma solu cun funtziones de dirigente politicu de sa Colonna Italiana Rosselli, pro motivos de saludu.

A pustis de sa morte de sos frades Rosselli, tocat a Lussu a cumandare su movimentu Giustìtzia e Libertade, a su cale aiat dadu una impronta sotzialista manna. Custu aiat alliadu dissensos e s'istresiada de maicantos cumponentes.

In su 1938, in su mentres de s'esiliu, aiat connotu Joyce Salvadori, chi at a diventare sa segunda muzere de Lussu.

Cun s'intrada de sas tropas tedescas in Frantza, finas Lussu, in su mese de Làmpadas de su 1940, est istadu obligadu a lassare sa Frantza pro andare in Portogallu e a pustis in su Regnu Unidu. In su mese de Triulas de su 1942 resessit a torrare in Frantza, in manera clandestina, e inoghe atopat sos esponentes sotzialistas e comunistas pro unu patu de unidade de atzione de sos partidos italianos de manca. S'**acordu** est istadu firmadu su **3 de martu de su 1943** in **Lione** e at fissadu su cuadru de un'aficu programmadu pro fàghere unu Comitadu de atzione pro s'unione de su pòpulu italianu.

Su 10 de Cabidanni, Lussu partetzipat a sa Resistèntzia in Roma. Sa fusione de Giustìtzia e Libertade cun su Partidu de Atzione est istada decretada dae una nota sua de su 29 de Santu Gaine de su 1943, in ue, s'òmine politicu de Armungia at iscritu a su tzentru meridionale de su Partidu de Atzione pro nàrrere chi mai su partidu diat àere collaboradu cun Badoglio e cun sa monarchia. A pustis de sa liberatzione de sa Capitale, Lussu at fraigadu s'assòtziu nou de su Movimentu Sardu de Atzione in su Pd'AZ.

**In su 1945, Lussu est istadu
Ministru de s'Assistèntzia post
bèllica in su primu guvernu de
unidade natzionale de s'Itàlia
libera, cussa in ue su cap, pro
pagu tempus, est istadu
s'atzionista Ferruccio Parri e in
su guvernu chi sighit est su
democristianu Alcide De
Gasperi, comente ministru sena
portafòlliu pro sos raportos
cun sa Consulta.**

exce

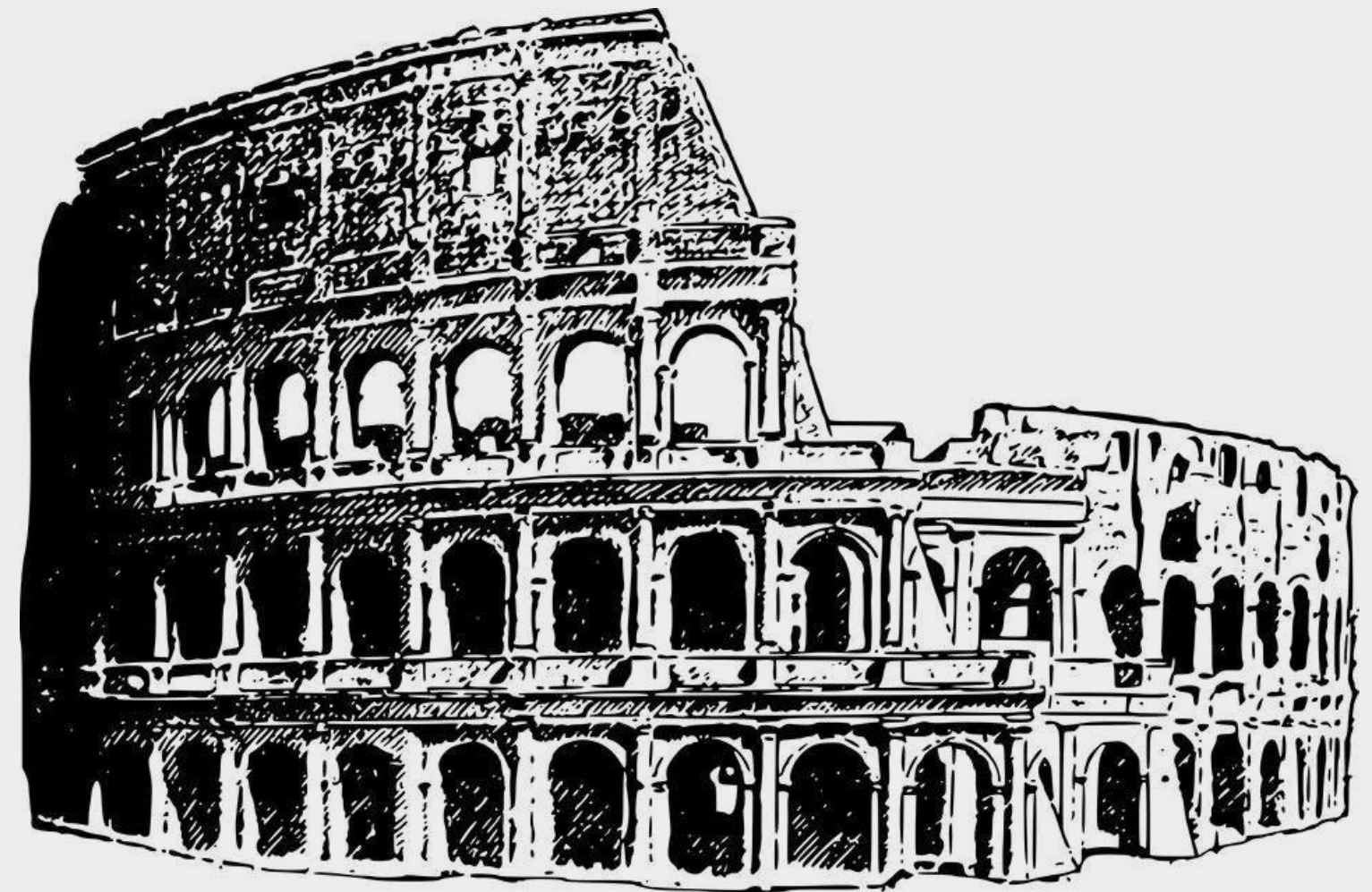

Emilio Lussu est istadu elègidu àteras bator bias a su Senadu, intre su 1948 e su 1963, in sas listas de su Partidu Sotzialista Italianu, de sa cale est intradu finas in sa direzione. In su 1964 at partetzipadu a sa partidura dae in ue est nàschidu su Partidu Sotzialista Italianu de Unidade Proletària (PSIUP) contras a sa politica de acordos cun sa Democrazia Cristiana incaminada dae Nenni. Manu a manu chi su PSIUP est intradu in sa chea de s'aju de su PCI, nointames, aiat averiguadu cun distacu finas custa esperièntzia noa.

**A pustis de su 1968, pro motivos
de saludu, s'est retiradu dae sa
vida politica ativa. In sa betzesa
operosa at iscritu pàginas
importantes de istòria, intro de
custas, sas dedicadas a sos
fatos de su Partidu de Atzione,
mantenende semper su cuntatu
cun s'isula nadia, arresonende
de sos problemas suos finas a
s'ùrtimu.**

Morit in Roma in su 1975.

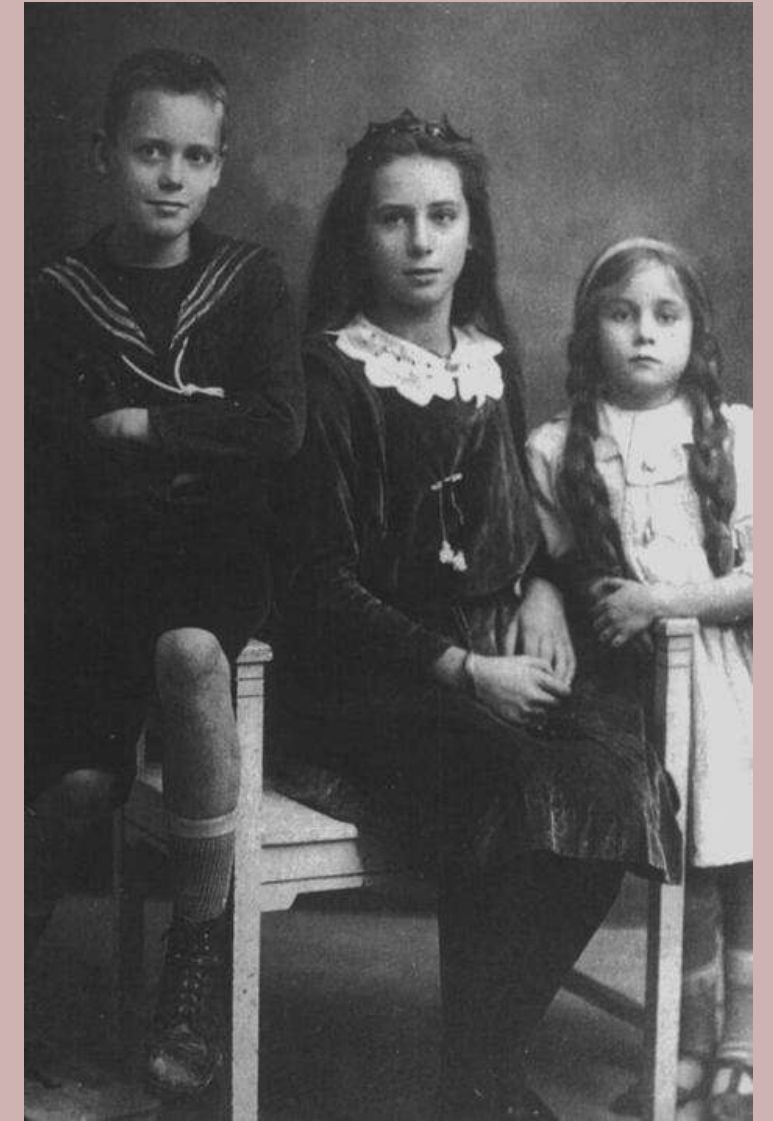
*Progetu “Sa Limba de su sos
Mannos nostros”
Bandu TuLis, annualidade 2024
Finantzadu dae sa Regione Sardigna
cun sa L.482/99
e cun sa L.R. 22/2018*

Joyce Lussu

Gioconda Beatrice Salvadori Paleotti, prus connota cun su nùmene de **Joyce Lussu**, est istada una partigiana, scritora, tradutora e poetissa italiana, medàllia de prata a su valore militare, capitanu in sas brigadas Giustizia e Libertade, sorre de s'istòricu e antifascista Max Salvadori e muzere in unu segundu cojuu de su polìticu e scrittore Emilio Lussu.

Naschet in **Florèntzia su 8 de maju de su **1912**: est sa tertza fiza a pustis de Gladys (1906-2000) e Massimo (1908- 1992). Sa familia sua est su frutu de una fusione de culturas e de modos de fàghere raros pro cussos annos. Est sa matessi autora a faeddare de sas orìgines suas comente una cosa noa e originale; s'unione de Galletti e Salvadori est difatis un'intrada a pare de culturas, ma finas de personalidades nòdidas chi creschent intre a sa cultura frantzesa, inglesa e sa prus traditzionale cultura marchigiana (Marche chi tando apparteniant a s'Istadu Pontifitziu).**

In su **1924** sa familia Salvadori est custrinta a si nche andare dae Florèntzia, a pustis de un'assaltu malu pro sa publicatzione de duos artìculos contras a su fascismu, ispartos in duos giornales inglesos: su «New Statesman» e su «Westminster Gazetas».

Fiat su **primu aprile de su 1924**, e dae cussa esperièntzia mala, connota comente "s'intzidente", Joyce, chi no aiat ancora dòighi annos, collit una firmesa de importu mannu contras a sos viles e a sa violèntzia.

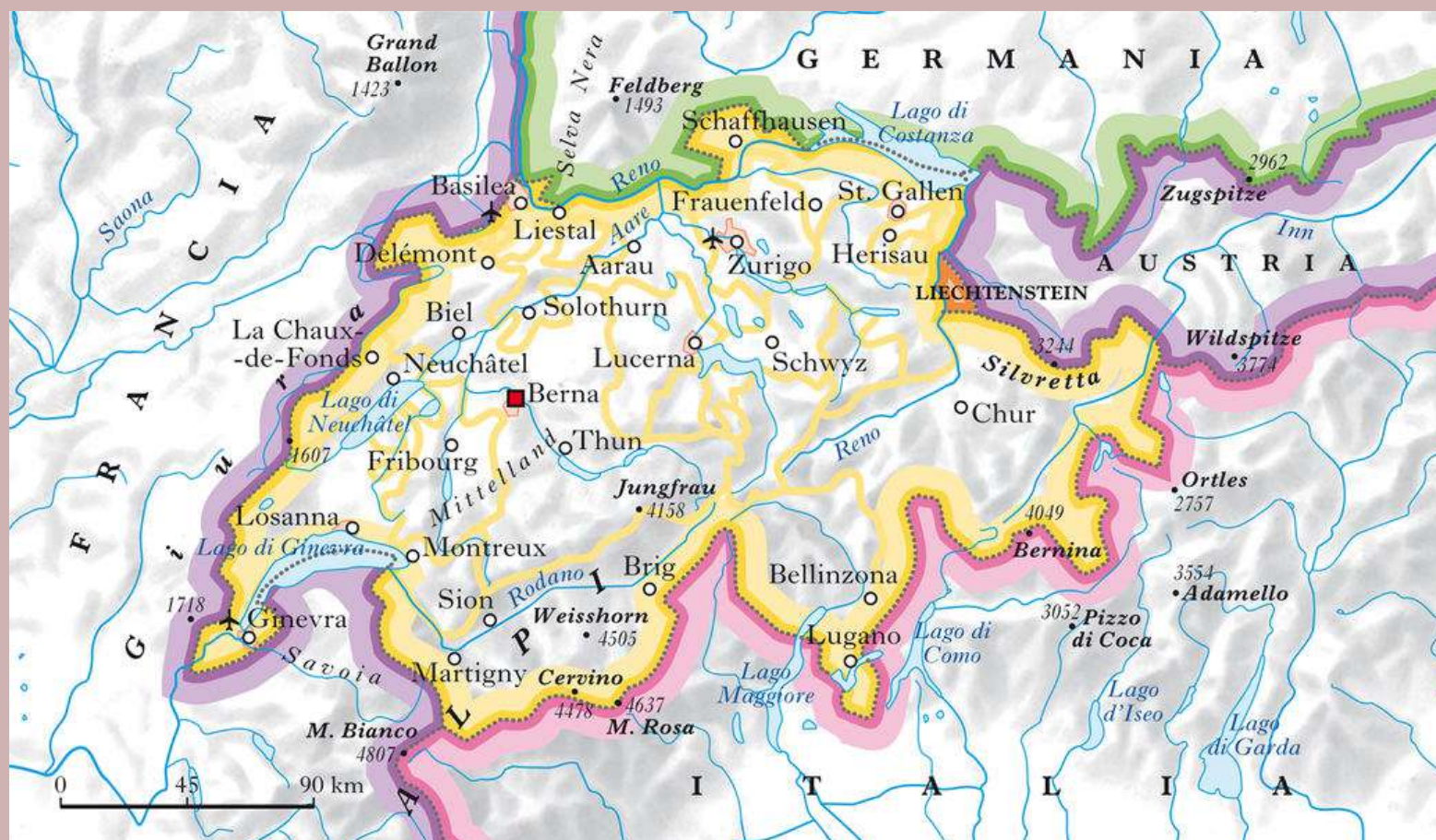

Sa famiglia Salvadori pro custu motivu, est
custrinta a s'esiliu, in su momentu chi s'àteru
sèberu podiat èssere cussu de s'amparare in sa
villa de **Porto S. Giorgi** in sa de su manneddu
paternu, finas si cun isse aiant segadu sos
raportos pro sas ideas contràrias, mescamente
de natura politica.

**Su primu a mòvere est Guglielmo
(at a istare in Isvitzera finas a su
1934) cun su fizu Max, a pustis at
a èssere sighidu dae sa muzere
Giacinta (chi at a torrare in Itàlia
in su 1932) e de sa fiza Joyce.**

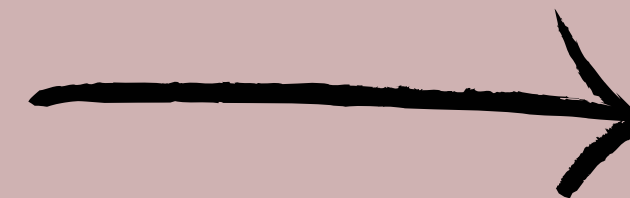
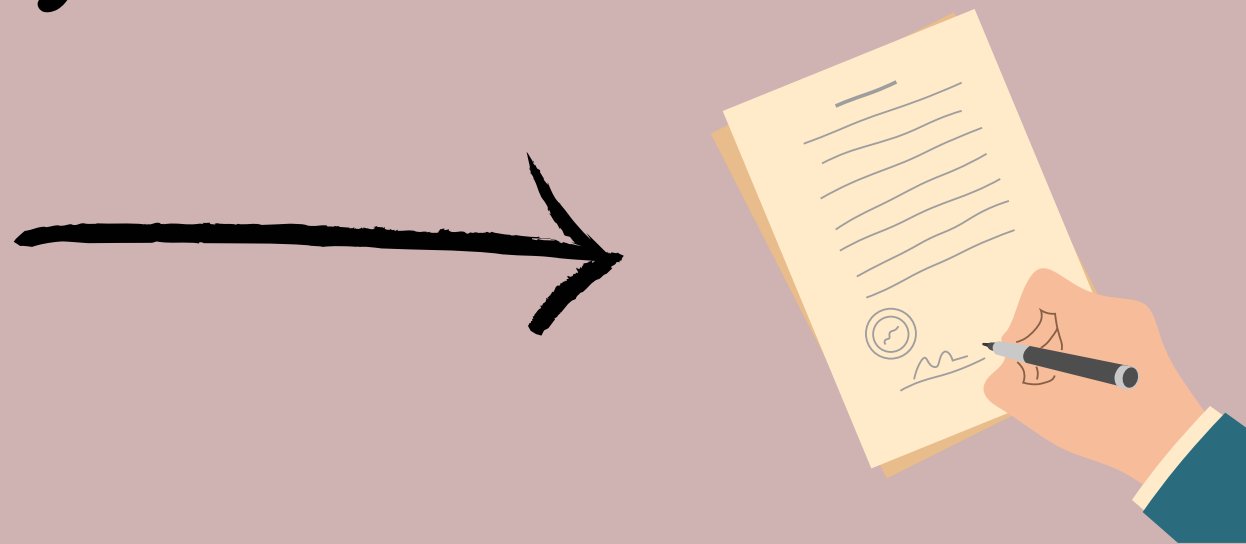

In **Isvitzera Joyce retzit
un'educatzione internatzionale e anti
conformista. Colat in s'èsteru sos
annos de sa pitzinnia, ammadurada
un'annestru ispiradu a sa cultura, a
s'aficu politicu e a sos raportos
sotziales.**

**Sas dotrinas retzidas ant a tènnere
un'importu mannu in sa formatzione
sua, fatende crèschere intro de issa
un'ispiritu legu e anti militare.**

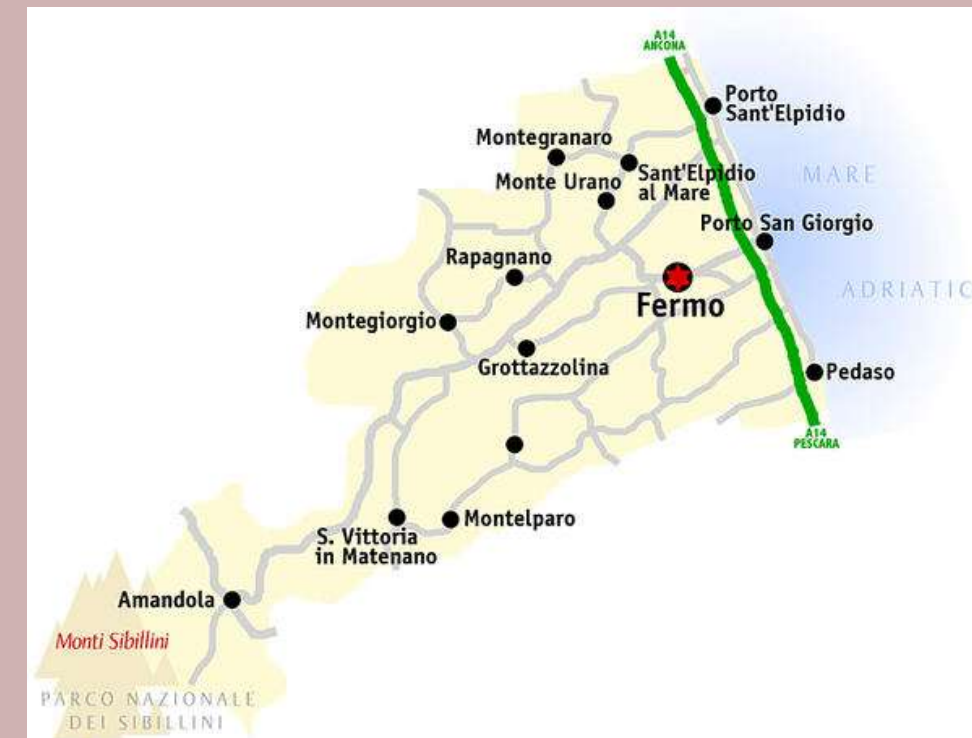
In sas ideas de Joyce, in custa ùrtima
lìtera dae s'Àfrica, b'est su viàgiu a
Ponza a sa de su frade Max, descritu in
una lìtera indiritzada a su babbu.
In custa occasione benit dadu a Joyce unu
documentu, cun su pianu pro una
possibile fua dae Ponza, de imbiare a
Emilio Lussu, chi aiat comente nùmene in
còdighe cussu de **Mr. Mill**.

Solu a pustis de àere
coladu sa frontera
resessit a cuncordare
un'atopu cun **Emilio** in
Ginevra.

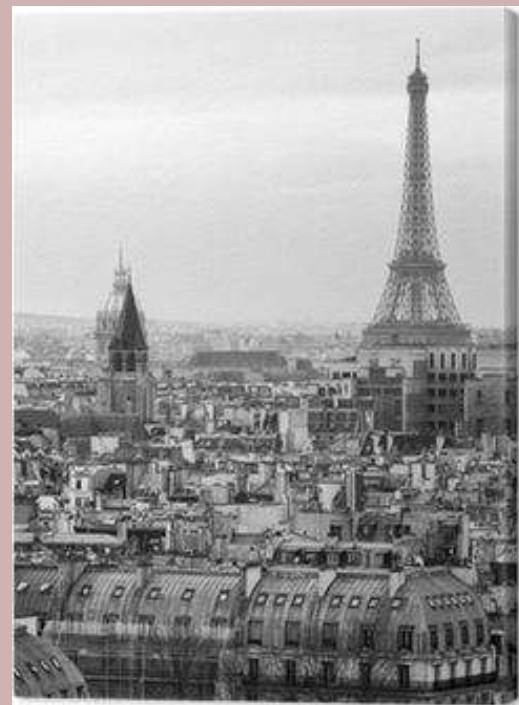
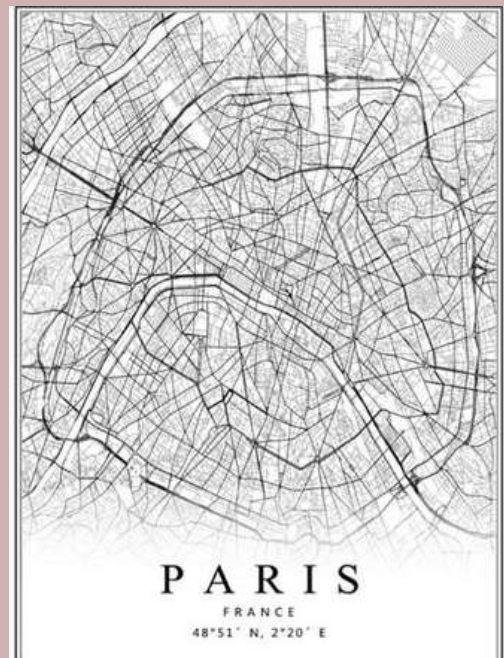
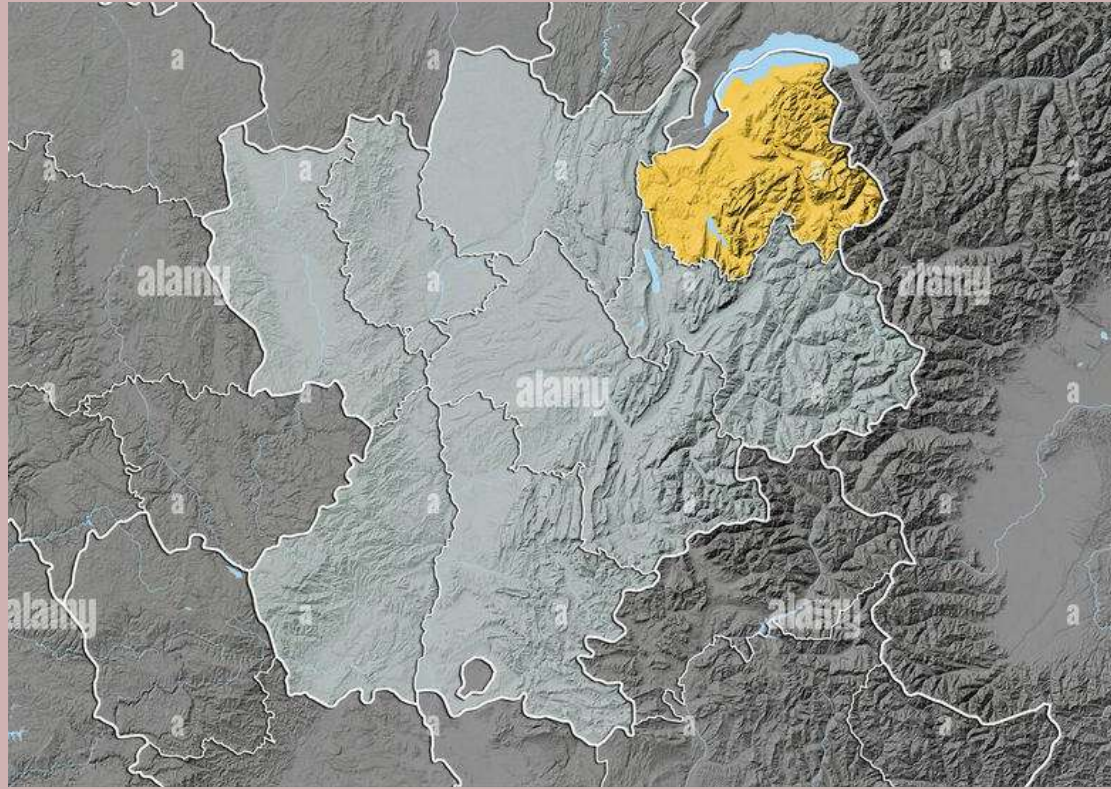
Su **21 de frearzu de su 1934**, in
sa bidda de **Fermo**, Joyce
còjuat cun ritu tzivile Aldo
Belluigi, de familia e de ideas
diversas dae cussas
antifascistas.

Solu duos annos a pustis, sos
duos si lassant e iscontzant su
cojuu.

In sa segunda meidade de su
1937, Joyce torrat dae
s'Àfrica e in su mentres istat
in Isvitzera cun sos frades.

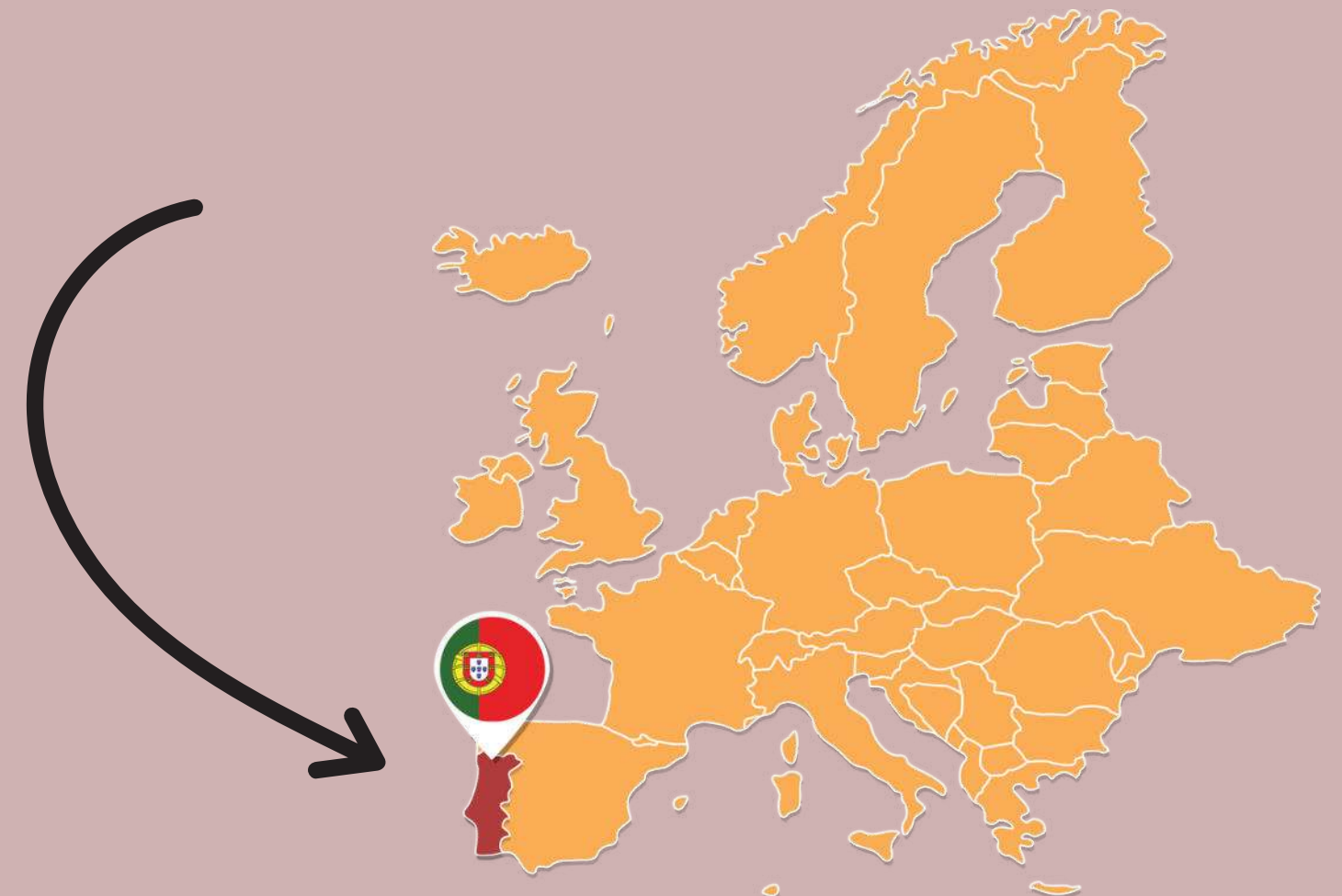
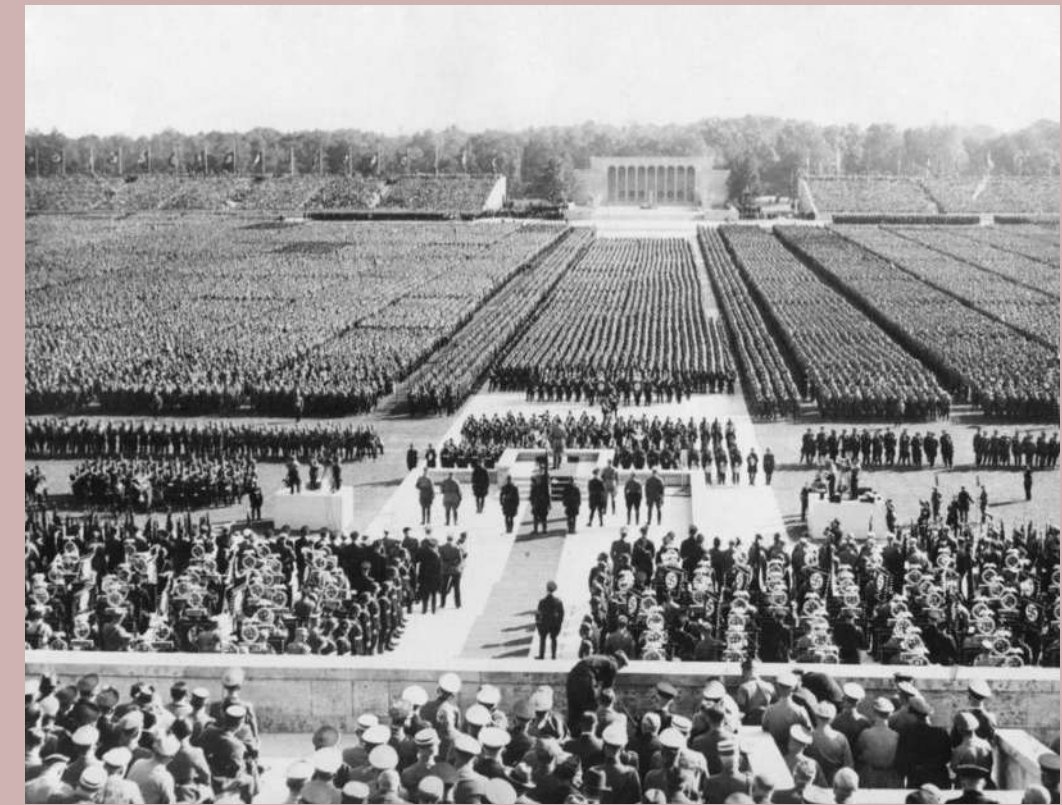

A pustis de chimbe annos, torrat a
leare sos cuntatos cun **Emilio Lussu**:
paris a isse at a resessire a fuire in
manera clandestina in **Frantzà**.
Intre a su **1938** e su **1940** in antis de
andare a **Parigi**, in ue in su mentres
si fiat cuntzentradu su fundamentu
de s'antifascismu italianu, e in sa
bighina **Ispagna**, in ue oramai fiat
acudende sa gherra;
s'istabilint in su mentres in **Alta
Savoja** e in **Annemasse**.

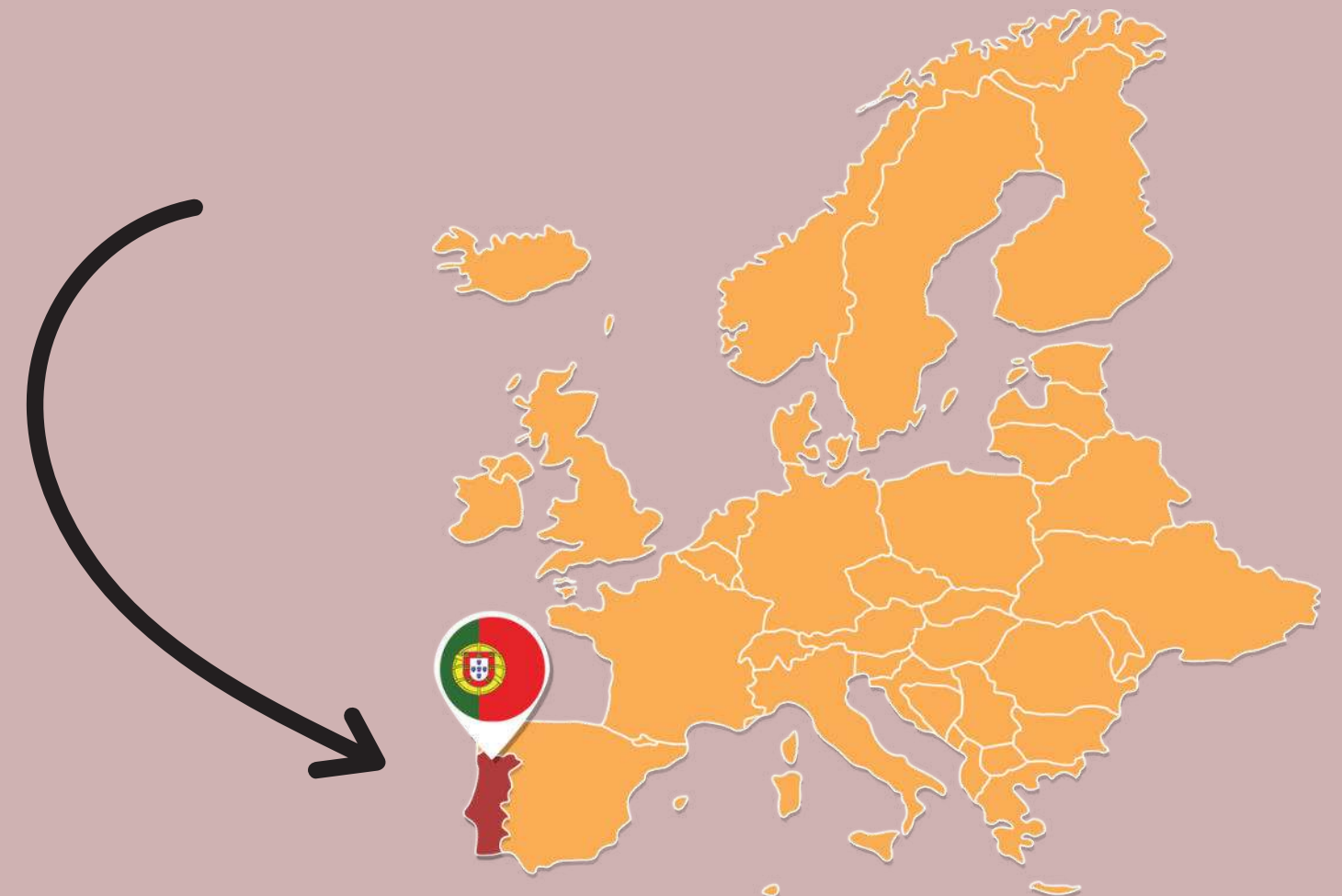
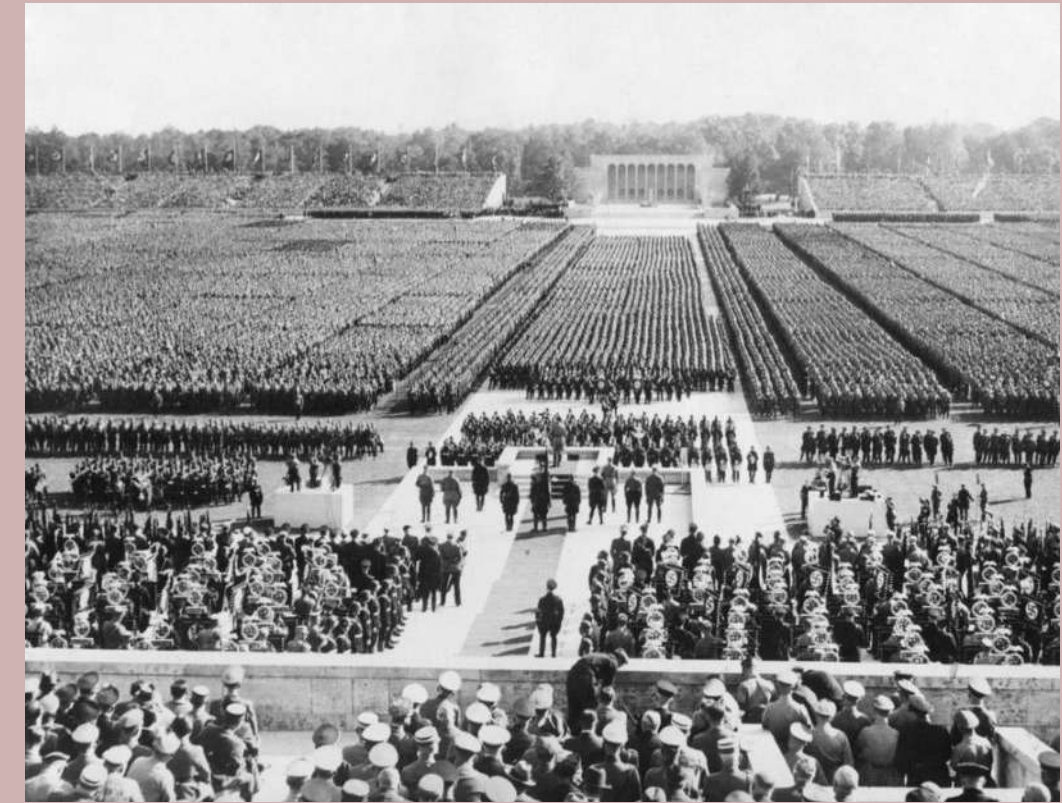
In su **1940**, a s'intrada de sos nazistas in sa capitale frantzesa, Joyce e Emilio cumintzant sa fua longa issoro dae Parigi. Est s'atunzu de su 1940; e in Marsillia, comente est dimustradu dae sas paràulas de Joyce matessi, issos faghent parte de un'organizzazione de disterru (espàtriu) clandestinu.

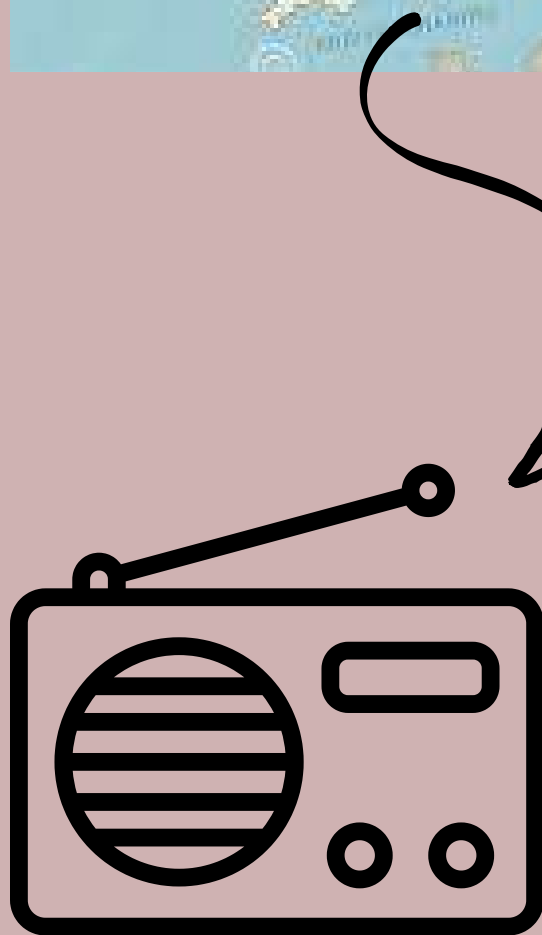
Emilio si òcupat de cuntatos e problemas de logistica, mentres Joyce, in unu magasinettu, s'ispetzializat in sa faina de **farsare sos documentos de identidade** pro cussas chi devent fuire dae s'Europa.

**Custu aficu dat sa possibilidade a sa
còpia de acudire in **Portogallu**
(chi fiat una nazione neutrale).**

**Joyce agatat su tempus pro s'iscriere cun
su beru nùmene suo a s'Universidade de
Lisbona, torrende gasi a leare in manu
sos istùdios acadèmicos suos.**

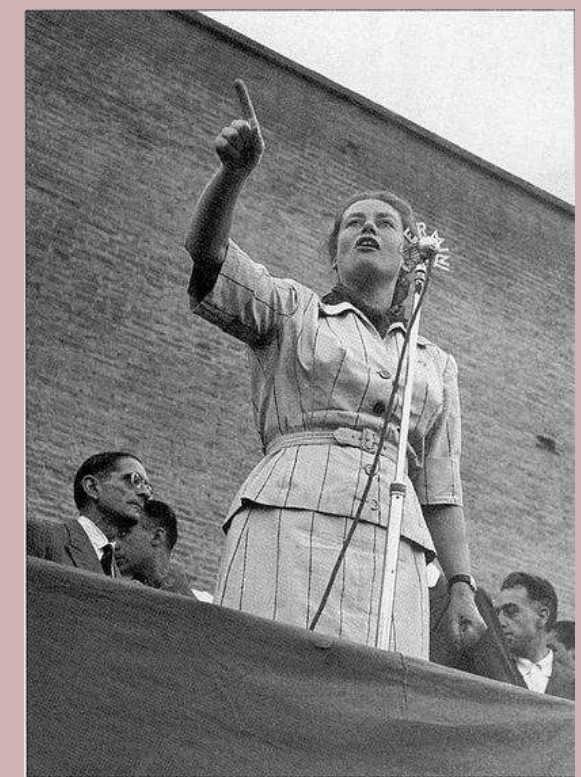
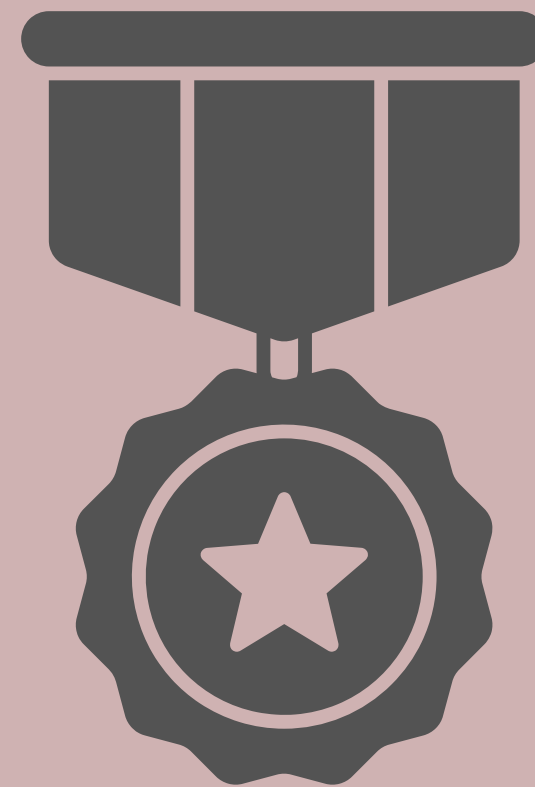
THE PHONETIC ALPHABET MORSE CODE GUIDE			
A ALPHA	--	N NOVEMBER	--
B BRAVO	----	O OSCAR	----
C CHARLIE	----	P PAPA	----
D DELTA	--	Q QUEBEC	----
E ECHO	.	R ROMEO	---
F FOXTROT	----	S SIERRA	...
G GOLF	---	T TANGO	-
H HOTEL	----	U UNIFORM	---
I INDIA	--	V VICTOR	----
J JULIET	----	W WHISKEY	---
K KILO	--	X X-RAY	----
L LIMA	----	Y YANKEE	----
M MIKE	--	Z ZULU	----

Mòvidos a **Londra**, Joyce cumintzat a sighire unu cursu de pràtica pro commandos, in ue est s'ùnica fèmina. S'ispetzializat cun sos diversos timbros, bullos, trumentos ingeniados, firmas farsas e còdighes tzifrados, e imparat finas a impitare su ràdiu trasmitidore e s'alfabetu Morse.

Sighint sos ispostamentos in maicantas
natziones, ma solu a pustis de sas
dimissiones e s'arrestu de **Benito
Mussolini** (25 de trìulas de su 1943)
Joyce torrat in **Itàlia**, sighida in
manera separada dae Emilio (chi colat
sa frontera su 13 de austu de su 1943).
In **Roma**, però, pro gherrare pro sa
càusa anti fascista sighint a impitare
un'identidade farsa, bivende suta de su
nùmene de sos còjubes **Raimondi**.

In su **1944** rujat sas lìnias
tedescas, a pees, e a pustis de
maicantas dies de martza, finas
e in prus de Benevento, in ue
cun sa ràdio imbiat su **primu**
messàgiu a sos cumpanzos de su
CLN chi s'agataiant in s'Itàlia
galu ocupada dae sos
nazifascistas; pro su
cumprimentu de custa missione
at a retzire sa **medàllia de**
prata a su valore militare.

Intre su beranu e s'istiu de su 1945, Joyce detzidet de andare, paris cun su minoreddu Giovanni, in Sardinia, pro collire ogni isfumadura de sa terra de origine de su maridu, ponende·bi a pare s'interessu politicu, chi duncas diat dèvere èssere cumintzadu dae sas problemàticas chi pertocant sas comunidades minores de s'ala de intro de s'ìsula Sarda.

Su interessu mannu pro sa **chistione femminile** la
giughet a chircare sas veridades subra a sas
fèminas de s'ìsula e subra a sas **cunditziones**
issoro; ma su bonucoro suo andat prus a dae in
antis e difatis s'agatat a dèvere cumbàtere e
amparare sas categorias prus metanzas:
pastores, massajos, maniales e mineris

A pustis de àere contribuidu a sa fundatzione de s'**Unione Fèminas Italianas**, e àere fatu nàscherre s'**Unione Fèminas Sardas (U.D.S.)**, divenit semper prus pistighinzosa a sos vínculos postos a sas fèminas subra a su pianu politicu, a sas lògicas e a sos cunditzionamentos de partidu, e preferit de si dedicare a sas fainas culturales e políticas autònomas.

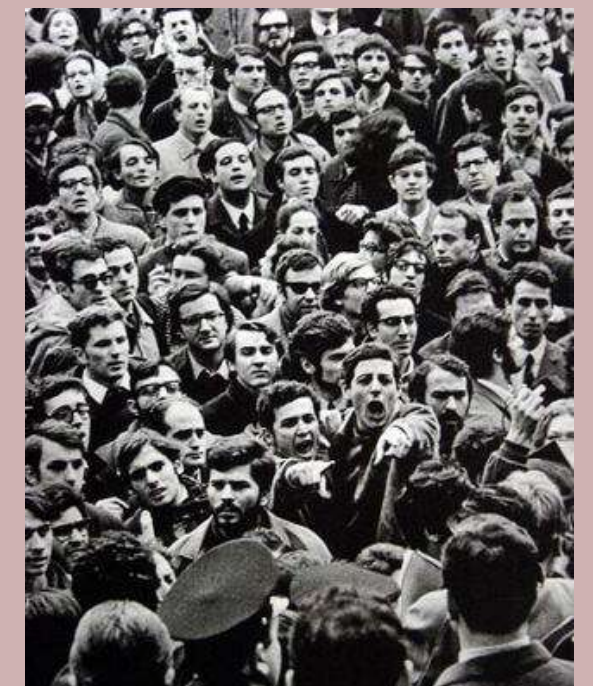
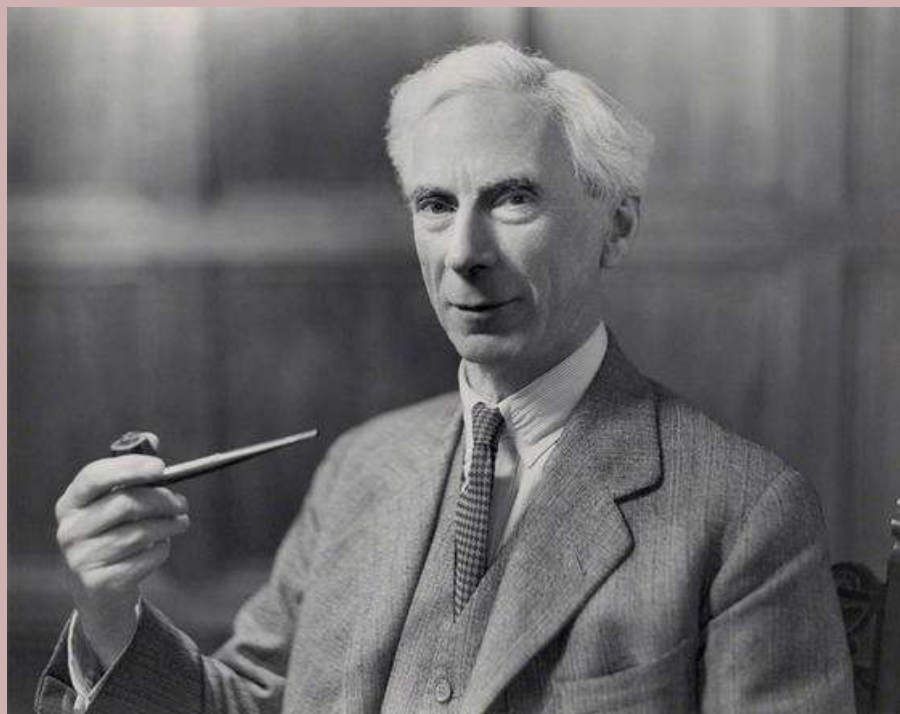
In custos annos sighit a gherrare pro su cambiamentu de sos valores libertàrios de s'anti fascismu, ma franghet su pensamentu suo a sas **gherras contras a s'imperialismu**. Sunt sos annos de sos viàgios cun sas organizatziones internatzionales de sa paghe, cun sos movimenti de liberatzione anti colonialistas, pro connòschere e bìvere in prima persone sas situatziones istòricas-culturales de culturas chi nche sunt a tesu.

Con i patrioti Kurdi, primi anni '80

In su **1966** su filòsofu e patzifista inglesu **Bertrand Russell**, Nobel pro sa literadura in su 1950, daet a Joyce s'incàrrigu de organizzare una **setzione italiana** de su "**Tribunale Russell**", un'òrganu privadu, fundadu dae su filòsofu, chi si òcupat de denuntziare totus sas situatziones chi in carchi manera potant violare sos diritos de sos Istados e de sos tzitadinos de totu su mundu.

In su **1968**, s'annu de sos movimientos colletivos, partètzipat in manera ativa a su **movimentu italianu de sos istudiantes**.

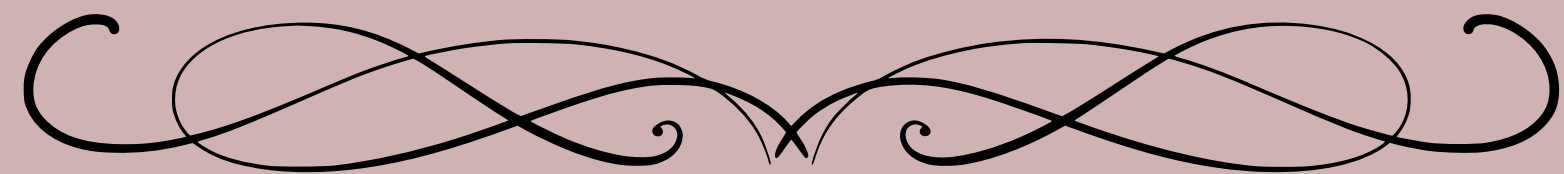
In su mese de **martu** de su **1975** Emilio morit e Joyce colat unu perìodu malu e de tribulia. Lassat a **Roma** e si nche andat a sa domo de campagna de **Santu Tomasu de Fermo (Marche)**.

In custu tempus creschet s'aficu pro s'iscoberta e s'avaloru "**de s'àtera istòria**": cussa de sos arcanos e de sas majàrzas, de sos movimientos patzifistas, de sas traditziones locales chi sunt andende derrutas dae sa globalizatzione.

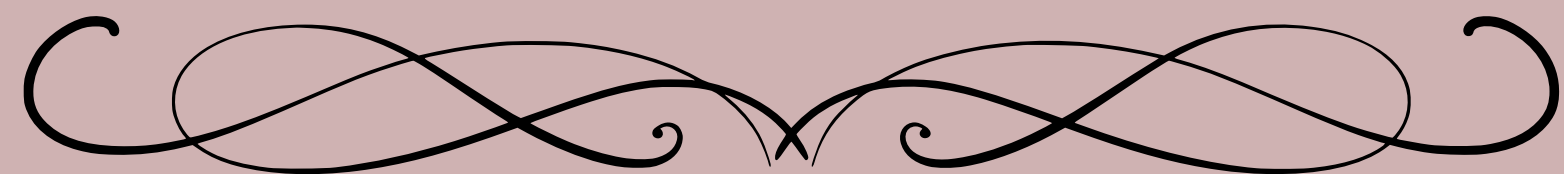

Gràtzias a s'istraordinària fide, dèdicat
una parte de importu a su **raportu cun**
sos giòvanos, animada e mòvida dae
s'aficu mannu pro sas generatziones
noas.

In s'ùrtima parte de sa vida sua si dèdicat
cun passione a sos abbojos in sas iscolas
subra a sos percursos de s'istòria, subra a
sa poesia e subra a sos progetos sotziales.
Morit in **Roma** su **4 de Santu Andria** de su
1998, a s'edade de 86 annos.

*Progetu "Sa Limba de su sos
Mannos nostros"*
Bandu TuLis, annualidade 2024
Finantzadu dae sa Regione Sardigna
cun sa L.482/99
e cun sa L.R. 22/2018

DAE SU TRIGU A SU PANE

Progetu "La Linga di li manni nòstri – Sa Limba de sos mannos nostros" -
- Bandu TuLiS, annualidade 2024 -
- Finantziadu dae sa RAS cun sa L.482/1999 e sa L.R 22/2018

DAE SU TRIGU A SU PANE: S'ISTÒRIA

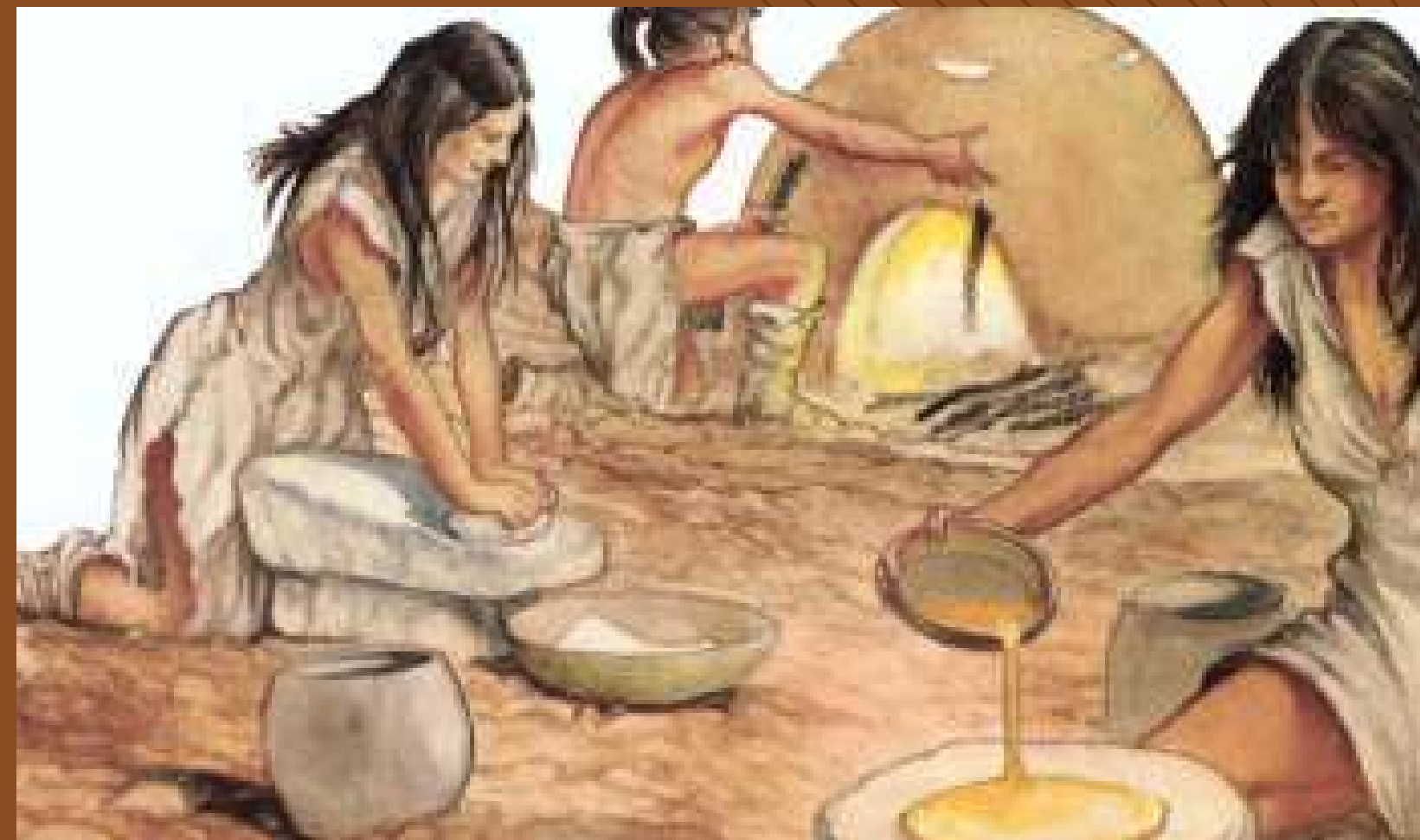
Su trigu e su pane sunt duos elementos de fundamentu pro sa cultura alimentare de s' Europa, de su continente Africanu e de su Mèdiu Oriente.

S'iscoberta de su trigu agreste “triticum” s'atestat a cara a 12.000 annos a oe, e benit atribuidu a sas tribùs chi in cussos tempos istaiant in sa Mesopotàmia e in sa Palestina. Sunt istadas custas tribùs chi intre su 10.000 a.C. e su 8.000 a.C. ant cumpresu s'importu de su trigu e de s'orzu e nche los ant bogados dae mesu a sas prantas chi non si podiant mandigare. Pro sèculos los ant coltivados, mandighende-si solu sos graneddos intreos (cruos e cotos) opuru mòlidos cun sas pedras: duncas semus a tesu dae su fàghere su pane.

Su primu passu importante in s'evoluzione de su pane, cun probabilidade est arribadu a s'ispessada: cando un'isterzu prenu de farina e abba est istadu lassadu a curtzu a unu fogu pro tempus meda. Est istadu tando chi custos ingredientes ant formadu un'impastu belle e che cumpatu: aiant iscobertu comente pesare su pane. Podet èssere puru chi un'impastu de abba e farina siat istadu ismentigadu subra de una pedra caente, intostende-si a sa lestra e dende vida a sa prima còtzula.

Sos archeòlogos sunt cuncordos in su nàrrere chi, in su mundu antigu otzidentale, sunt istados sos Egìtzios a otènnere sas primas maneras de pesare su pane. Dae tando, s'arte de fàghere su pane s'est isparta in totu sas sotziedades cuntemporàneas e sutzessivas a issos, dae cussa pre-nuràgica in Sardigna, a cudda greca e romana. Sa rivolutzione bera in su campu de pesare su pane, est arribada in su Rinaschimentu. In sa retzeta de su pane, chi finas a tando si faghiat pesare cun sa madrighe naturale, est istadu introduida sa madrighe de birra,

prodùida dae protzessos naturales de su maltu de s'orzu, s'ingrediente printzipale pro prodùere sa birra. Est istadu gràtzias a cussa iscoberta e a sa rechesta de pane semper prus manna dae parte de sas classes prus ricas chi sos paneteris, in sos sèculos sutzessivos, ant imbentadu medas calidades de pane.

SU PANE IN SARDIGNA.

Traballu a cura de s' Isitutu Chircas
– annualidade 2024 -

Finantziadu dae sa RAS cun sa L. 482/99 e sa L.R 22/2018

In Sardigna su laore si betaiat giai dae su Neoliticu antigu (prus a mancu 7000-5500 a.C.), e lu cunfirmant sa romasiza de trigu e sos cantos de sas molas agatados in sa gruta de Filiestru, in Mara in provìntzia de Tàtari. Dae s'edade nuràgica, perìodu chi sos istudiosos còllocant intre su sèculu XVIII e su sèculu III in antis de Cristos, arribbant testimonias meda de contivizu e traballu de sos campos: biddigheddas e nuraghes ant torrada isterzos mannos pro costoire sos laores.

Sos archeòlogos ant agatadu molas mannas e minores, pro mòlere su trigu, isterzos de coghina lados e fungudos impitados pro

còghere s'impastu de farina e abba; unu de sos sìmbulos prus connotos de s'edade nuràgica, sa pintadera, beniat impitadu comenteunu timbru pro decorare su pane in antis de lu còghere, s'esemplare prus famadu est istadu agatadu in su nuraghe Santu Antine de Turalva e est oe su sìmbolu de su Bancu de Sardigna.

Non mancant sos bronzetos chi rapresentant òmines in su gestu de ofèrrere unu pane tundu, a s'ispissu decoradu cun motivos geomètricos. Dae una cabanna nuràgica de su situ de Genna Maria in Biddanoa Forru, fraigada intra a sos sèculu IX e VIII in antis de Cristos, arribbat unu cantu de pane brusiadu: est sa testimonia de pane cotu prus antiga agatada in Sardigna. Duncas, s'istòria de su pane at acumpanzadu dae semper sa vida de sos òmines e de sas fèminas in Sardigna, ligada in istrintu a sos sinnos e a sos rituales repitidos die pro die. Si sos protzessos pro contivizare su trigu, lu mudare in farina e

nde fàghere s' impastu sunt comunos a totu su Mediterràneu, sa creatzione de formas gasi vàrias e cotas in diferente modu est una caraterìstica totu sarda. Sa paràula chi los acumonat totus est “lievito madre” in sardu “madrighe”, “madria”, “frammentu,” ca in s'isula nostra totu càmbiat dae unu logu a s'àteru, fintzas s'alimentu prus sèmplitze.

Dae su cabu de subra a su cabu de suta de s'Ìsula esistent deghinas e deghinas de tipos de pane: una classificatzione ùnica non si podet fàghere, ma podimus cunsiderare sos panes in base a su momentu pro su cale benit fatos (fitianu, rituale, ligadu a momentos de festa), a s'impastu (tostu o modde), a sa grussesza, a su colore (biancu o iscuru in base a sas farinas impitadas). B'at panes cundidos e prus de importu, ligados a sas istajones, sos decorados pro ocasiones particulares, e cussos chi non s'impitant guai prus, fatos pro sas criaduras.

Amus su “clàssicu” *pane carasadu*, o pane fine, su pane de sos pastores, capatze de durare chidas intreas, agatamus *su pistoccu* unu pane carasadu prus grussu e cotu duas bias, tìpicu mescamente de s'Ozastrea ma ispartu fintzas in Montiferru, Màrghine e Planàrgia

Pane carasadu

Pistoccu

In su cabu de suta de s'ìsula agatamus *su civraxiu* pro sos latinos “cibarius” comente a nàrrere “màndigu de calidade”. Unu tipu de civraxiu fatu dae sa farina iscura, *su pani nieddu*, fiat cunsideradu su pane de sos pòveros

Su civraxiu

Medas sunt sos panes impitados pro sas festividades religiosas chi càmbiant dae una bidde a s'àtera siat pro su tipu de impastu siat pro sas decoraduras: *su candelàriu* e *sa pertusita* pro sa fine de s'annu betzu e s'intrada de su nou , *su cocoi cun s'ou*"a Pasca, *sas cocas* fatas in su nugoresu pro sa die de mesaustu, *su maritzosu* pro totus sas festas mannas, e medas àteros chi non benit bene a los iscrìere totus pro cantos sunt. Totu custu nos faghet cumprèndere s'importu sotziale e non solu alimentare chi at, at àpidu e at a àere su pane in sa cultura sarda.

DAE SU TRIGU A SU PANE

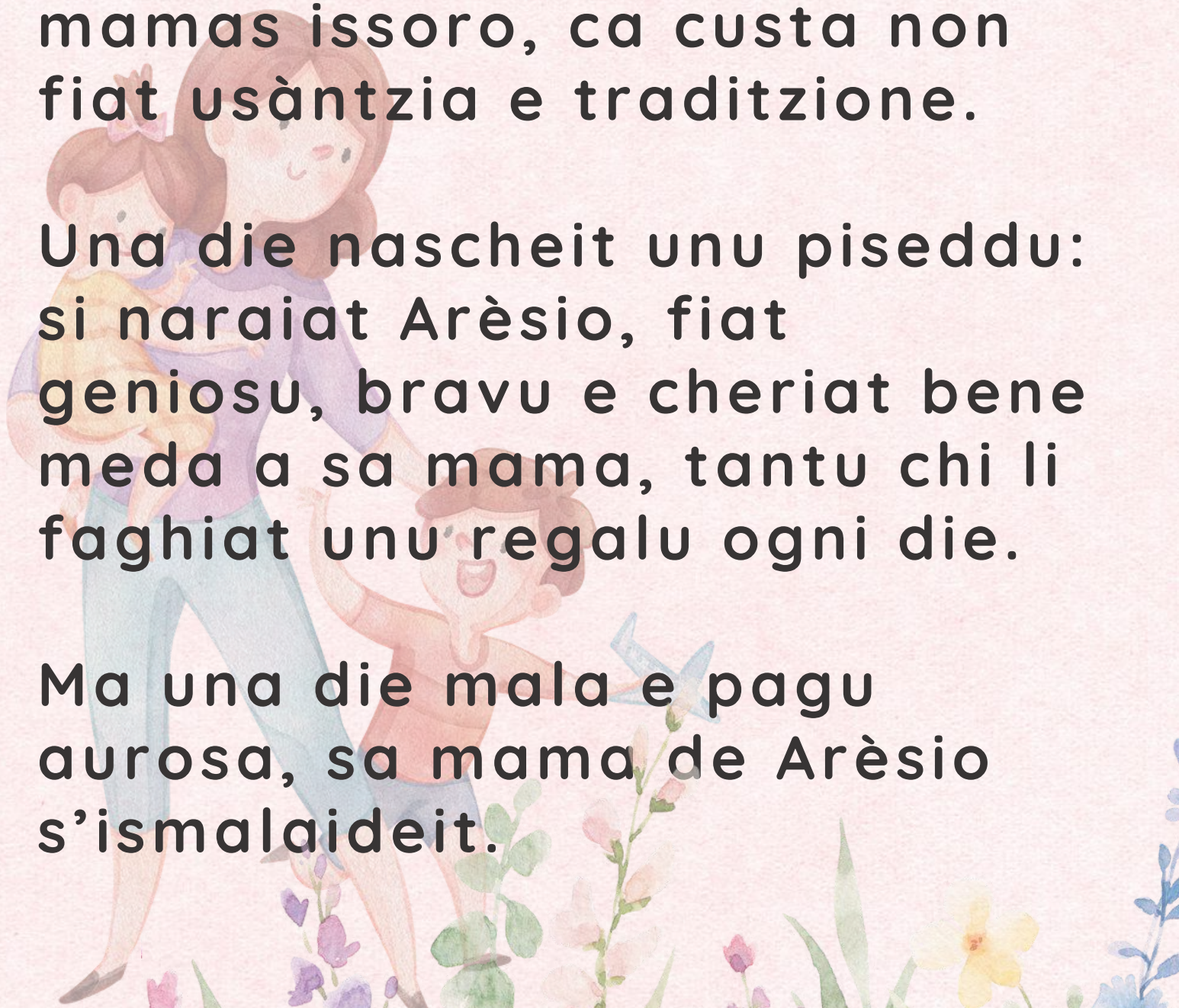
Progetu “La Linga di li manni nòstri – Sa Limba de sos mannos nostros” – Bandu TuLiS, annualidade 2024 –
– Finantziadu dae sa RAS cun sa L.482/1999 e sa L.R 22/2018

Mssa festa de sa Mama

Unu tempus, sa festa de sa
mama no esistiat: sos
piseddos no iscriant billetes e
non faghiant regalos a sas
mamas issoro, ca custa non
fiat usàntzia e tradizione.

Una die nascheit unu piseddu:
si naraiat Arèsio, fiat
geniosu, bravu e cheriat bene
meda a sa mama, tantu chi li
faghiat unu regalu ogni die.

Ma una die mala e pagu
aurosa, sa mama de Arèsio
s'ismalaideit.

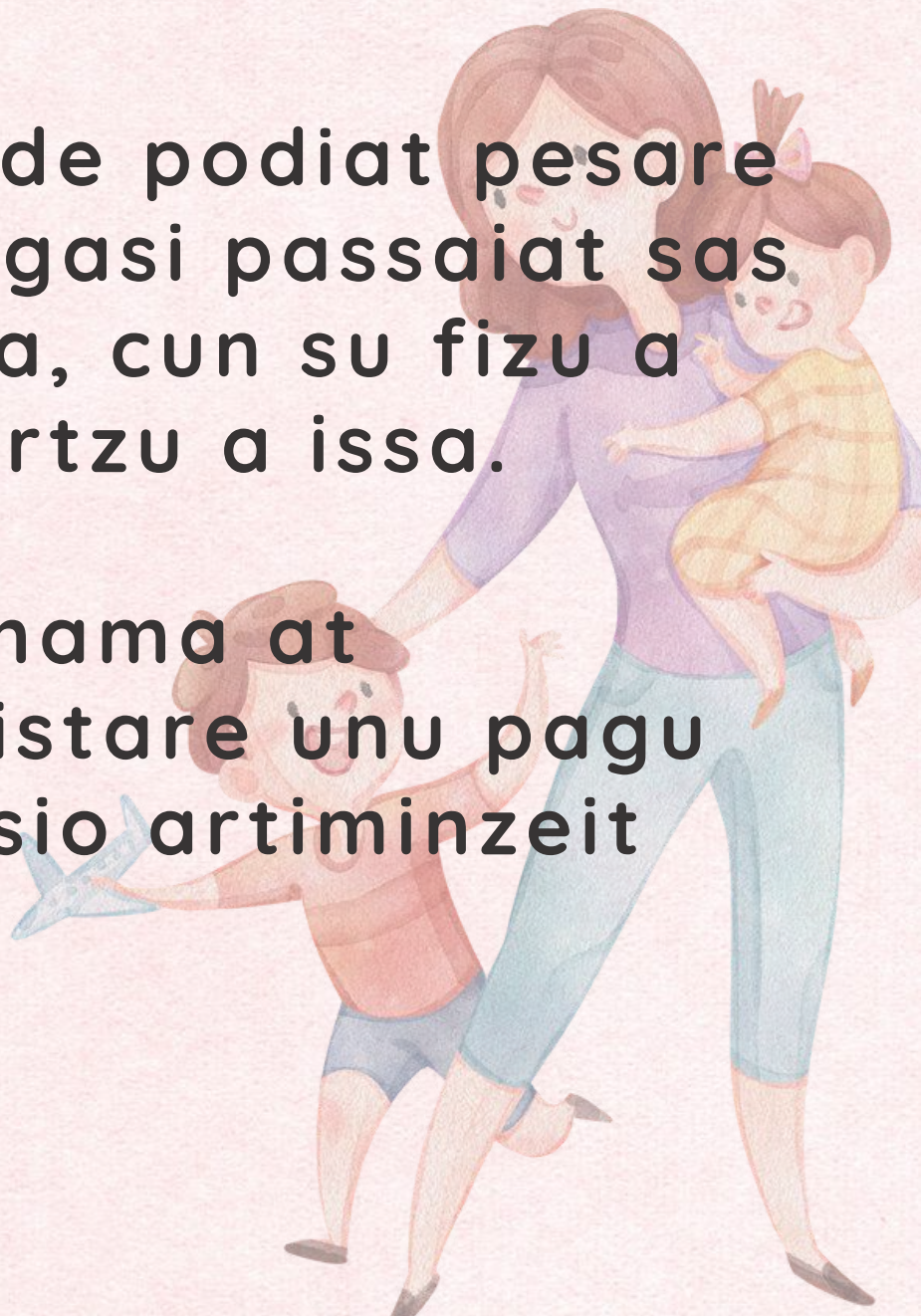

M Ssa festa de sa Mama

Isse fiat tristu meda e non
faghiat àteru nudda, a parte
istare a curtzu a su letu in ue
sa mama fiat corcada.

Issa non si nde podiat pesare
dae su letu, gasi passaiat sas
dies, corcada, cun su fizu a
costazu a curtzu a issa.

E cando sa mama at
comintzadu istare unu pagu
menzus, Arèsio artiminzeit
una festa!

M Ssa festa de sa Mama

Issa nde resteit cuntenta
meda.

Su piseddu pensaiat chi
ordinzende una festa a
s'annu, sa mama non
s'esseret prus ismalaidada,
ca naraiat chi sa cuntentesa
fiat sa menzus meighina pro
sa mama.

CONTARE SA PASCA A SAS CRIADURAS

Pro unu piseddu sa Pasca est
mescamente una festa de oos,
tziculate e cunilledos.

E puru, finas sentza chèrrere
fàghere su catechismu, diat èssere
bene chi ogni piseddu iscat pro ite,
in una tzerta domìniga de s'annu,
totus si firmant pro fàghere festa.

Ma comente si podet ispiegare sa
Pasca a sos piseddos?

PRO ITE SI FESTAT SA PASCA?

Su significadu religiosu de custa festividade proamus a bos lu dare nois.....

..... si tzèlebrat sa Resurrezione de Gesùs Cristos, su Fizu de Deus incarnadu in òmine chi binchet sa Morte e cantzellat cussu Pecadu Originale chi carrigaiat de pesu s'umanidade dae su tempus de Adamu e Eva.

Pro sos Cristianos, duncas, sa Pasca est unu momentu de importu mannu, finas prus de su Nadale, ca est cussa chi ammentat su sacrificziu prus mannu fatu dae Gesùs pro permìtere a s'ànima umana de si liberare de su pecadu e de pòdere intrare in Paradisu.

SOS RITOS DE SA PASCA

S'Itàlia, istadu làicu pro su chi narat sa costituzione, non podet disconnòschere e ismentigare sèculos e sèculos de tradizione ligada in manera forte a sa Crèsia Catòlica e duncas finas pro sas famìlias chi non sunt credentes diat pòdere èssere de importu, chi sos fizos connoscant a su mancu sas cosas prus nòdidas de sa liturgia de sa Pasca.

1. Carèsima
2. Domìniga de Prammas
3. Chida Santa

SA CARÈSIMA

In antis de sa festa manna de sa Domìniga de Pasca (cheret chi nos ammentemus chi ruet ogni annu in dies diversas) sos fideles difatis si aprontant a s'eventu pro mèdiu de sa Carèsima, unu perìodu de pagu prus o mancu 40 dies in ue si pregat e si faghent rinùntzias minores.

Sos prus ortodossos faghent dies sena mandigare (su chenàbura), ma bona parte de sos Credentes istant sena mandigare cosas rassas e savoridas o istant sena mandigare peta e durches "tentadores".

SA DOMÌNIGA DE PRAMMAS

Sa domìniga in antis de Pasca est connota comente Domìniga de Prammas, in ue s'ammentat s'intrada a coddu de un'àinu de Gesùs a Gerusalemme, saludadu dae una truma de zente in festa chi isbentulaiat ramos de prammas comente sinnu de cuntentesa.

A pustis de sa Domìniga de Prammas, cumintzat sa Chida Santa, in ue sa comunidade cristiana s'ammentat sas ùrtimas dies de sa vida de Gesùs Cristos.

SA CHIDA SANTA

Gesùs fiat unu preigadore, ma sos cumportamentos suos e su fatu chi sighiat a collire semper prus sighidores, faghiat a manera chi no esseret bidu bene dae sas autoridades de sa comunidade ebràica (de sa cale Gesùs matesse faghiat parte, essende nàschidu in Nazareth, in Galilea).

Sos satzerdotes e sos betzos tradizionalistas lu bidiant comente unu rebelle perigulosu.

Pro custu naschet, in sa conca issoro, s'idea e sa voluntade de dare un'arressa a cussu òmine chi andaiat a giru neende de èssere su Fizu de Deus.

A cunsignare Gesùs a sas autoridades est istadu Giuda, un'Apòstolu traitore.

SA CHIDA SANTA MARCAT DIFATIS SOS AMMENTOS DE CUSSOS MOMENTOS AUNTZADOS:

Gioja: est sa die de s'ammentu
de s'Ùrtima Chena in ue Gesùs
at nadu a sos dischentes suos chi
dae cue a paga iscuta at a
bènnere traitu e ochidu.

In custa occasione Gesùs at
sabunadu sos pees a sos
Apòstolos suos, in sinnu de
umiltade (gestu chi in sas crèsias
si tzèlebrat cun su ritu de sa
"Lavanda de sos Pees").

SA CHIDA SANTA MARCAT DIFATIS SOS AMMENTOS DE CUSSOS MOMENTOS AUNTZADOS:

Chenàbura: est sa die de sa Passione, dae su verbu "sufrire" e morte in Rughe. Gesùs benit arrestadu e giutu a dae in antis de su Sinèdriu (tribunale de sos Ebreos), chi fiat sa màssima autoridade intre a sos giudeos. Pro àere sa sentèntzia de morte, Gesùs fiat dèvidu andare de fronte a Pòntziu Piladu, guvernadore de sos Romanos, chi dominaiant sa regione. Piladu no aiat perunu motivu pro dare curpas a Gesùs, ma pro sa timoria chi cussa truma de zente boliada si èsseret rebellada, at cunfirmadu sa cundenna. In antis de s'incravamentu, Gesùs at aguantadu torturas e umiliatziones chi sos cristianos tzèlebrant cun sas dòighi istatziones de sa Via Crucis, unu percursu in ue sos fideles torrant a bidere e ammentare totus sos fatos capitados in su mentres de s'incravamentu.

SA CHIDA SANTA MARCAT DIFATIS SOS AMMENTOS DE CUSSOS MOMENTOS AUNTZADOS:

Sàpadu: est sa die de sas Missas e de su lutu pro ammentare sa morte de su Cristos in rughe.

Domìniga: est sa die de Pasca e de sas festas. Gesùs torrat a biu e si mustrat a sos connoschentes suos prus ìntimos.

E PASCHITA O LUNIS DE PASCA?

Sa die de Paschita, o menzus, su "Lunis de s'Ànghelu", est sa die de sa festa in ue si tzèlebrat s'aparizione de s'Ànghelu chi aiat annuntziadu a sas tres fèminas, chi fiant andadas a su sepurcru de Gesùs, sa resurrezione miraculosa.

SOS SÌMBULOS DE SA PASCA:

- Sa columba: est su sìmbulu de sa paghe e de s'eventu ripetidu in sa Bìbbia (fiat istada difatis una columba a avèrtere a Noè de su ritiru de sas abbas a pustis de su Dilùviu Universale).
- S'anzone: derivat dae sa "Pasca Ebràica" e rapresentat s'animale de su sacrificziu, chi pro sos cristianos est finas su matessi Gesùs Cristos (chi difatis est connotu finas comente "Anzone de Deus chi bogat sos pecados dae su mundu").

SOS SÌMBULOS DE SA PASCA:

S'anzone est su protagonista de s'eventu bìblicu est Mosè, chi in su mentres de una de sas famadas "piaghe" divinas, neeit a sas famìlias ebreas de sacrificare un'anzone e de impitare su sàmbene pro pienare sos antariles de sas giannas.

In custa manera sa manu de Deus aiat sarvadu sos primos fìzos ebreos e fertu solu cussos de sos Egitzianos. Pro custu, s'anzone est s'animale sìmbulu de sa Pasca.

In sa tradizione catòlica, sa "colada" de Mosè e de su pòpulu suo in su Mare Ruju pro fuire dae s'ira de su Faraone, fiat devènnidu su coladorzu sìmbulu dae sa morte a sa vida.

SOS SÌMBULOS DE SA PASCA:

- S'ou: in antis de diventare unu trastu cummertziale, s'ou fiat connotu comente sinnu de vida e torrada a nàscheru. Unu sìmbulu adatu meda pro ammentare sa Resurrezione.
- Su cunilleddu: faghet parte de sa tradizione anglosàssone, finas custa figura però costoit una raighina antiga. Su conillu fiat unu de sos sìmbulos chi rapresentaiant a Gesù.

**REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA**

*Progetu “Sa Limba de su sos Mannos nostros”
Bandu TuLis, annualidade 2024
Finantziadu dae sa Regione Sàrdigna
cun sa L.482/99 e cun sa L.R. 22/2018*

COMUNE DE
LURAS

"CHIE ASCURTAT UNU CHI S'EST SARVADU DAE
S'OLOCÀUSTU DIVENTAT TESTIMONZU ISSU PURU."

-Elie Wiesel

SA DIE DE SA MEMÒRIA

27-01-2025

